B'Għaqal u B'Serjetà Biss
Nirbħu l-Maltemp

Ministeru tal-Finanzi,
l-Ekonomija u Investiment

L-ekonomija dinjija

GDP reali

Stat Membru	2010 Attwali	2011 Previst	2012 Previst	Stat Membru	2010 Attwali	2011 Previst	2012 Previst
EU27	1.6	1.6	0.6	Irlanda	-0.6	1.1	1.1
EA17	-	1.5	0.5	Italja	1.1	0.5	0.1
				Latvja	0.4	4.5	2.5
Awstrija	2.0	2.0	0.9	Litwanja	3.1	6.1	3.4
Belġju	1.4	2.2	0.9	Lussemburgu	0.8	1.6	1.0
Bulgarija	0.8	2.2	2.3	Malta	2.2	2.1	1.3
Ċipru	0.7	0.3	0.0	Olanda	1.2	1.8	0.5
Repubblika Ċeka	2.5	1.8	0.7	Polonja	3.9	2.4	2.8
Danimarka	1.3	1.2	1.4	Portugall	1.3	-1.9	-3.0
Estonja	2.3	8.0	3.2	Rumanija	-1.7	2.1	3.4
Finlandja	3.2	3.1	1.4	Slovenja	4.0	2.9	1.1
Franza	0.9	1.6	0.6	Slovakkja	1.0	1.1	1.0
Ġermanja	3.8	2.9	0.8	Spanja	-0.4	0.7	0.7
Greċja	-3.7	-5.5	-2.8	Svezja	4.7	4.0	1.4
Ungerija	1.5	1.4	0.5	Renju Unit	1.4	0.7	0.6

Sors: Eurostat

L-ekonomija dinjija

Żieda fil-GDP bħala % fuq l-istess kwart fis-sena ta' qabel

Stat Membru	2010 Q3	2010 Q4	2011 Q1	2011 Q2	Stat Membru	2010 Q3	2010 Q4	2011 Q1	2011 Q2
EU27	2.3	2.1	2.4	1.7	Irlanda	0.1	-	-	-
EA17	2.0	2.0	2.4	1.6	Italja	1.4	1.5	1.0	0.8
					Latvja	2.6	3.5	3.4	5.7
Awstrija	2.8	3.3	3.9	4.1	Litwanja	1.6	4.6	6.8	6.2
Belġju	2.0	2.1	3.0	2.5	Lussemburgu	2.3	5.7	4.9	-
Bulgarija	0.0	3.7	3.3	2.0	Malta	2.5	3.6	2.2	2.8
Ċipru	2.0	2.5	1.6	1.4	Olanda	1.8	2.3	2.8	1.5
Repubblika Ċeka	2.6	2.7	2.8	2.4	Polonja	4.6	3.9	4.4	4.5
Danimarka	3.2	2.6	1.9	1.9	Portugall	1.2	1.0	-0.6	-0.9
Estonja	5.0	6.7	8.5	8.4	Rumanija	-2.1	-0.6	0.3	0.3
Finlandja	3.5	5.4	4.8	2.7	Slovenja	4.0	3.3	3.5	3.5
Franza	1.6	1.4	2.1	1.6	Slovakkja	1.5	2.2	2.1	1.0
Ġermanja	4.0	3.8	4.6	2.8	Spanja	0.2	0.6	0.9	0.7
Greċja	-4.1	-7.4	-5.5	-	Svezja	6.6	7.6	6.4	5.3
Ungerija	2.4	2.4	1.6	1.2	Renju Unit	2.5	1.5	1.6	0.7

Sors: Eurostat

L-ekonomija dinjija

Żieda fil-GDP bħala % fuq l-istess kwart fis-sena ta' qabel

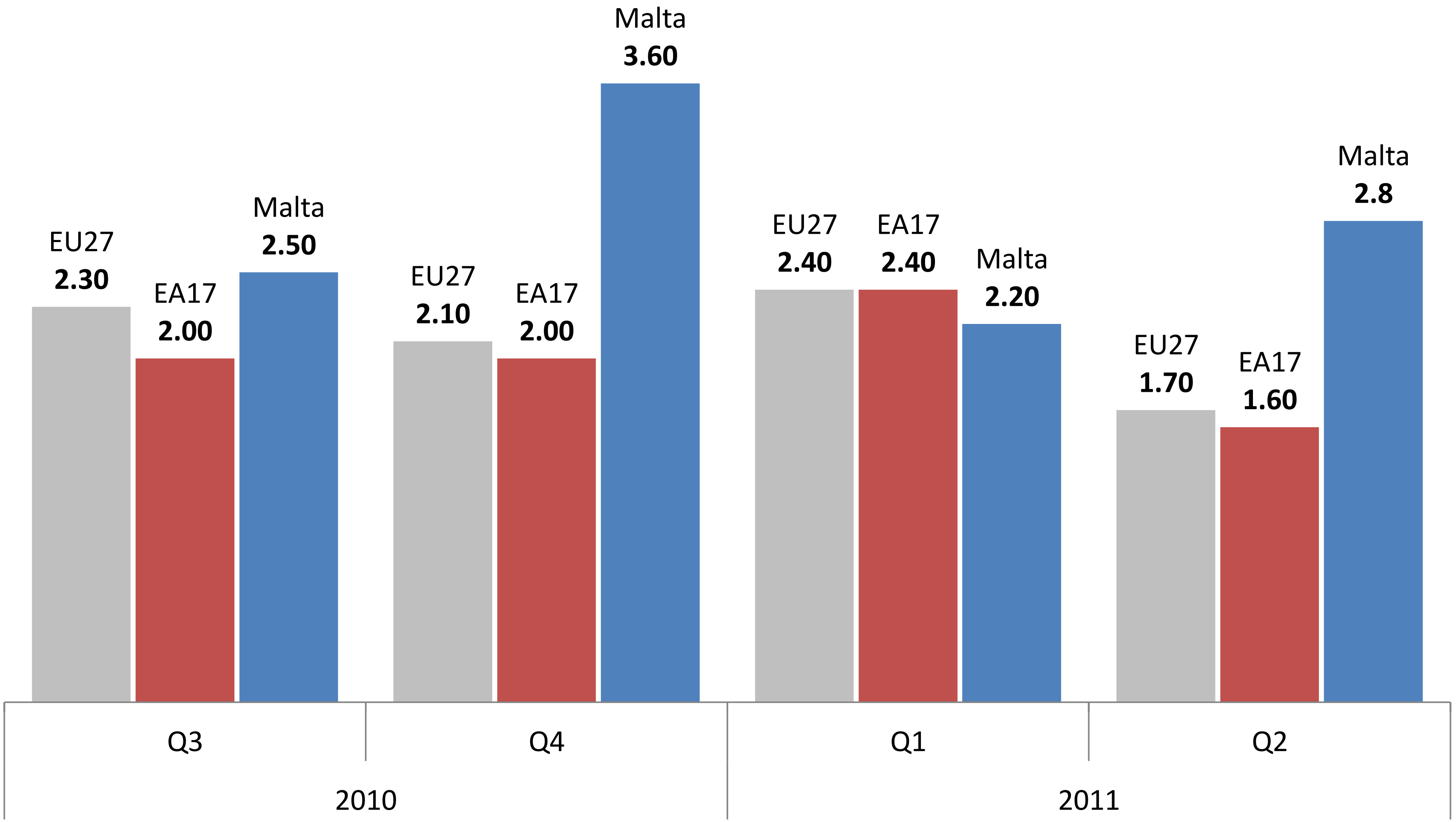

Sors: Eurostat

Kummerċ internazzjonali

Importazzjoni u esportazzjoni

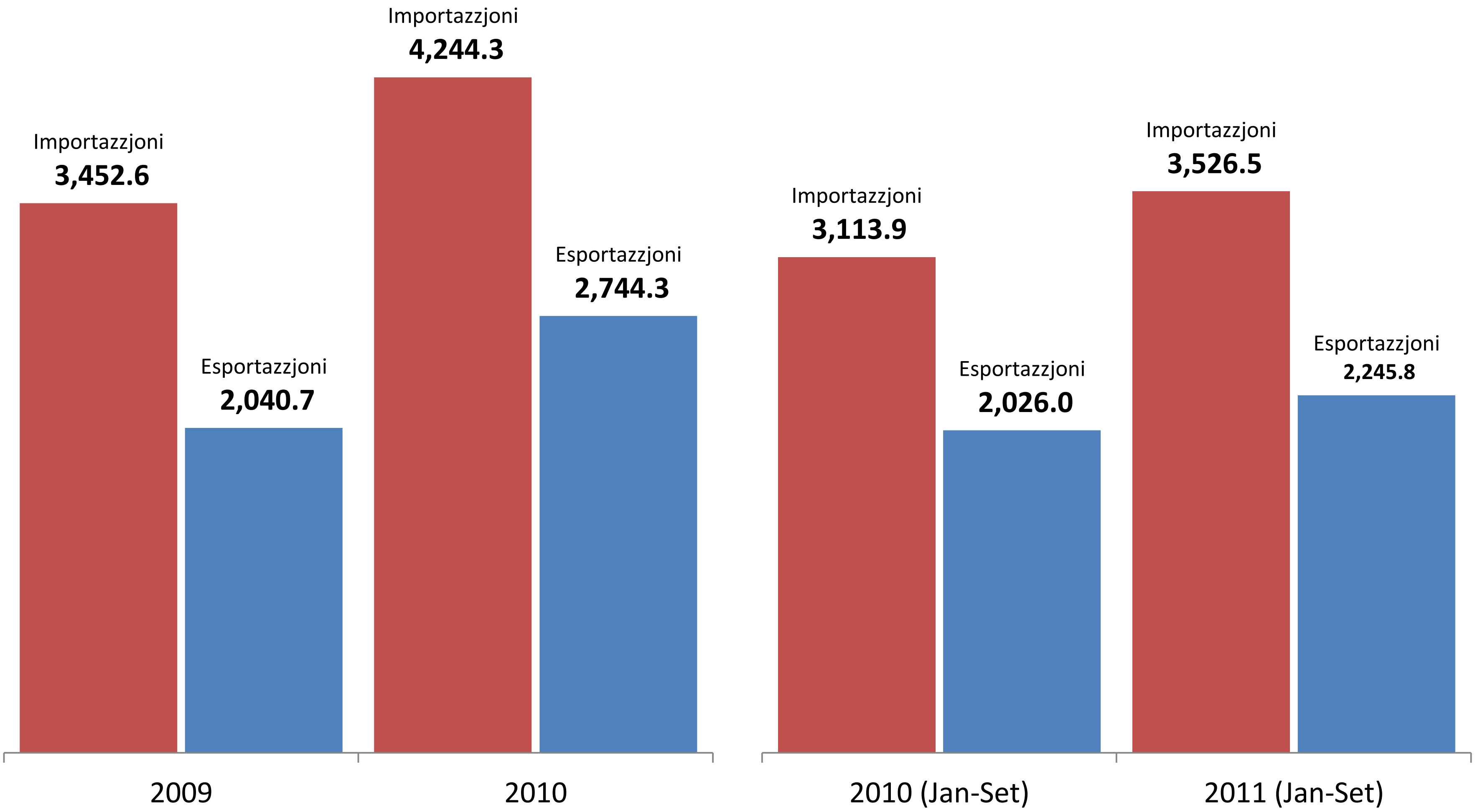

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika – Ċifri kollha f'€ '000,000

Impjiegi

Persuni jaħdmu bi qliegħ

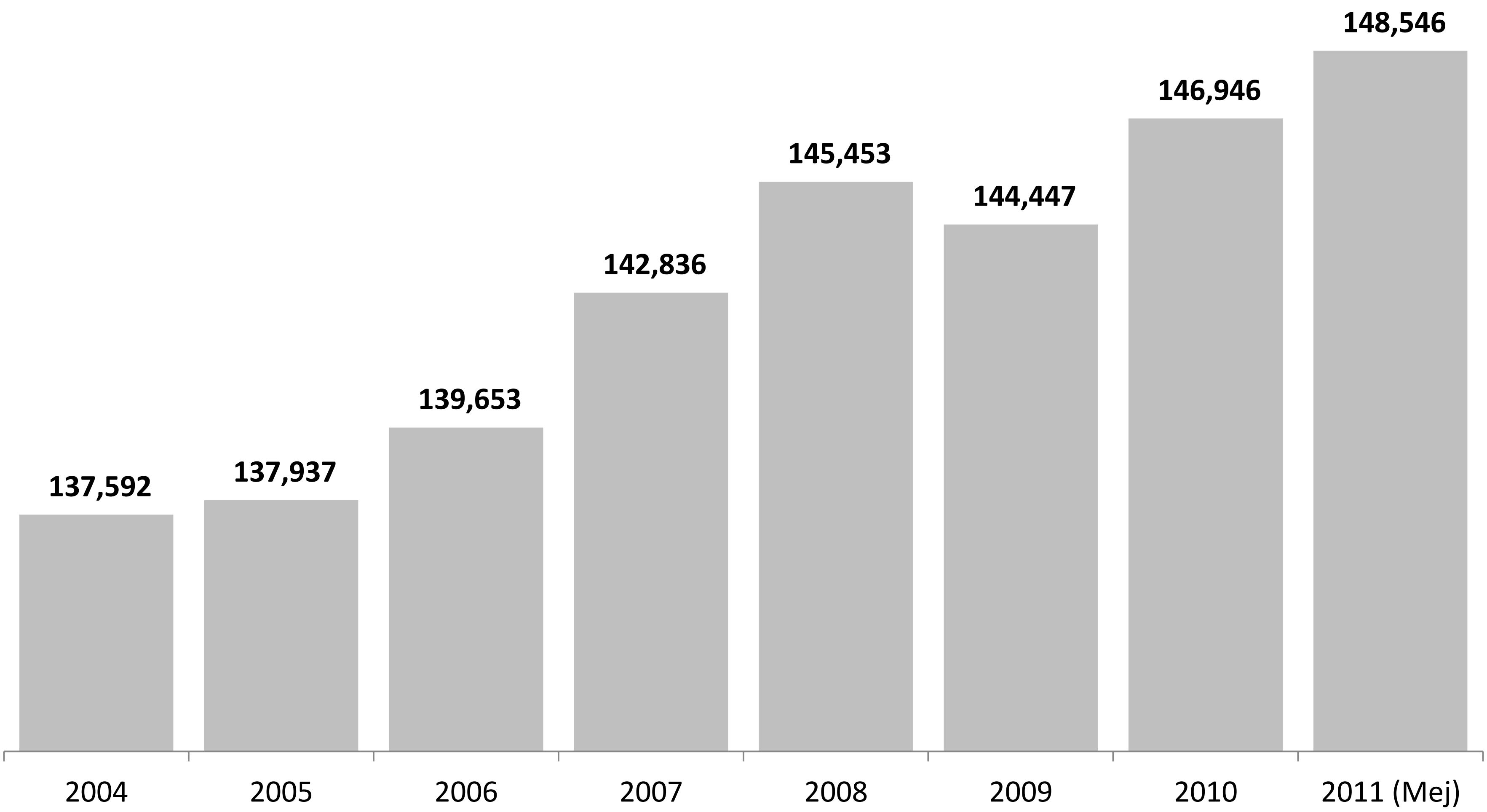

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Impjiegi

Persuni jaħdmu bi qliegħ

Settur	2008 Diċ	2009 Diċ	2010 Diċ	2011 Mej
Agrikoltura, kaċċa, sajd, trobbija tal-ħut u servizzi relatati	3,006	2,355	2,365	2,348
Manifattura	22,847	20,631	21,040	21,185
Elettriku, gass u provvista tal-ilma	2,976	2,737	2,684	2,655
Kostruzzjoni	12,219	12,359	11,949	12,102
Bejgħ bil-Grossa u bl-Imnut	21,891	22,282	22,358	22,337
Lukandi u Ristoranti	10,132	9,339	9,310	9,501
Trasport, ħażna u kKomunikazzjoni	11,088	11,109	11,270	11,266
Intermedjarji finanzjarji	5,629	6,097	6,300	6,407
Propjeta, kirjiet u attivitajiet ta' negozju	13,498	14,444	15,813	16,144
Settur pubbliku u difiza	10,870	11,023	10,742	10,840
Edukazzjoni	12,437	12,741	12,945	12,995
Saħħa, *social work*, xogħol fil-komunita u servizzi oħra	17,481	18,100	18,949	19,563
Oħrajn	1,379	1,230	1,221	1,203
Total	**145,453**	**144,447**	**146,946**	**148,546**

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Impjiegi

Persuni jaħdmu bi qliegħ (Mejju 2011)

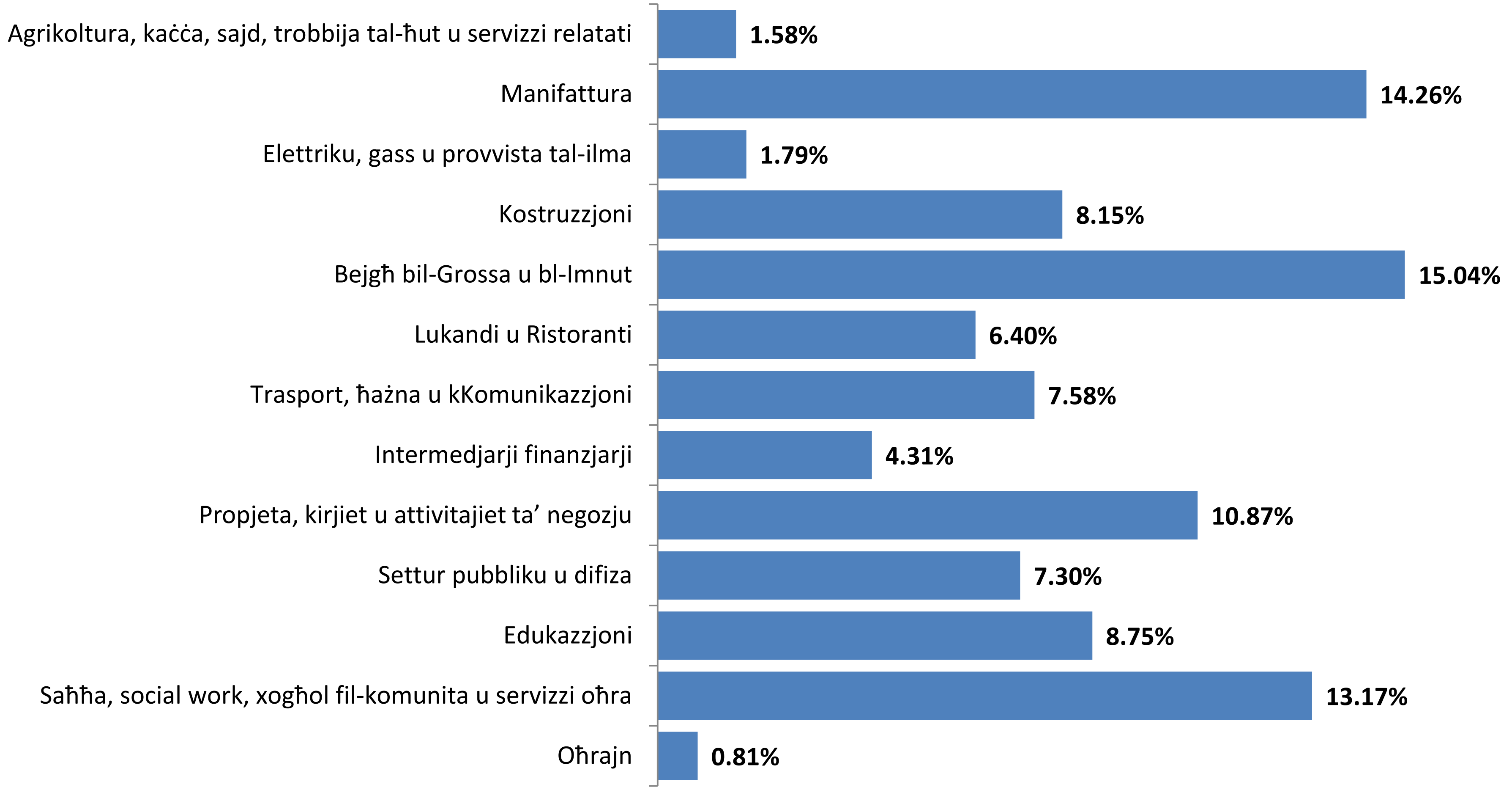

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Ħolqien ta' xogħol

Settur privat u pubbliku

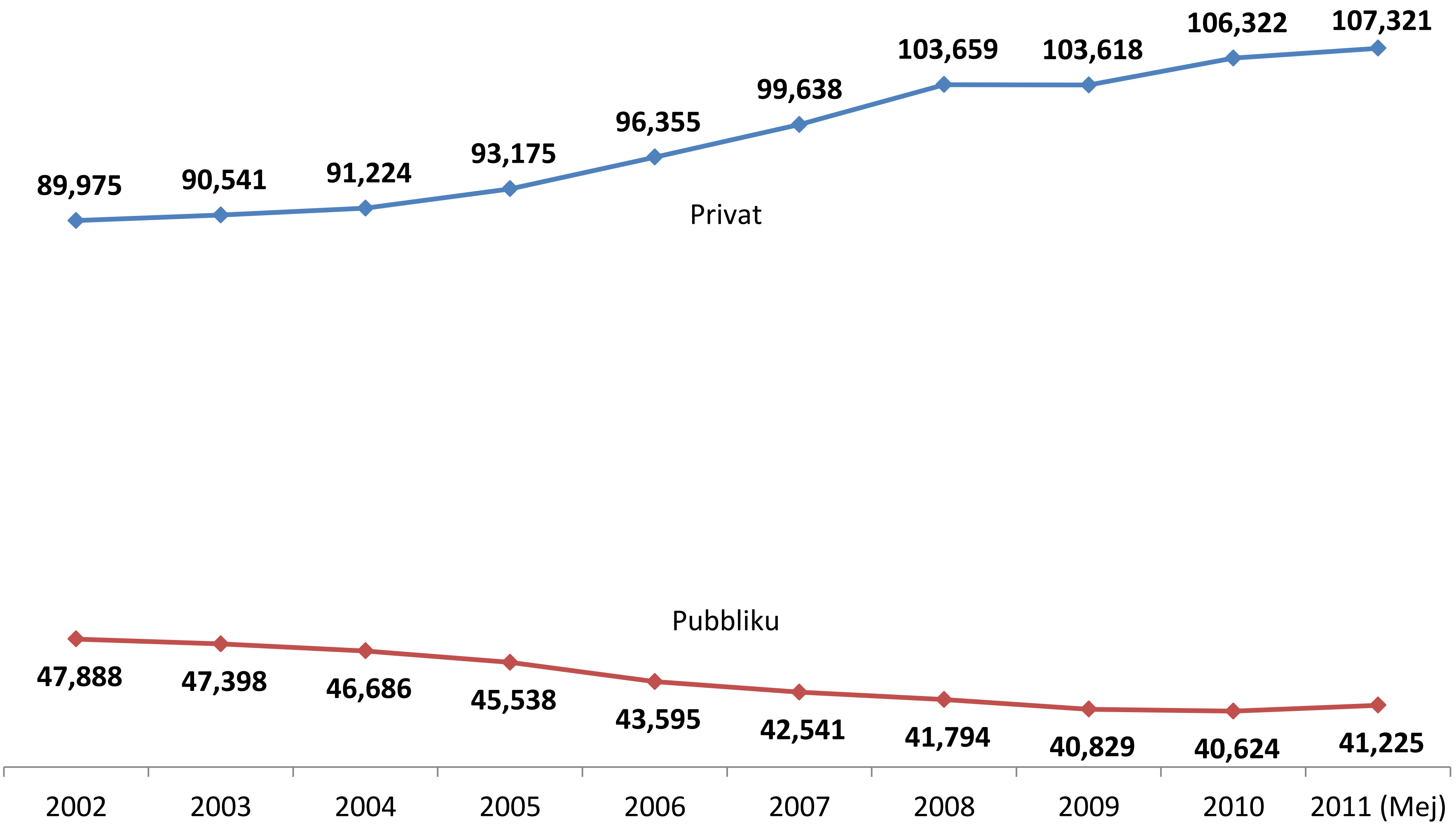

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Ħolqien ta' xogħol

Vacancies u redundancies

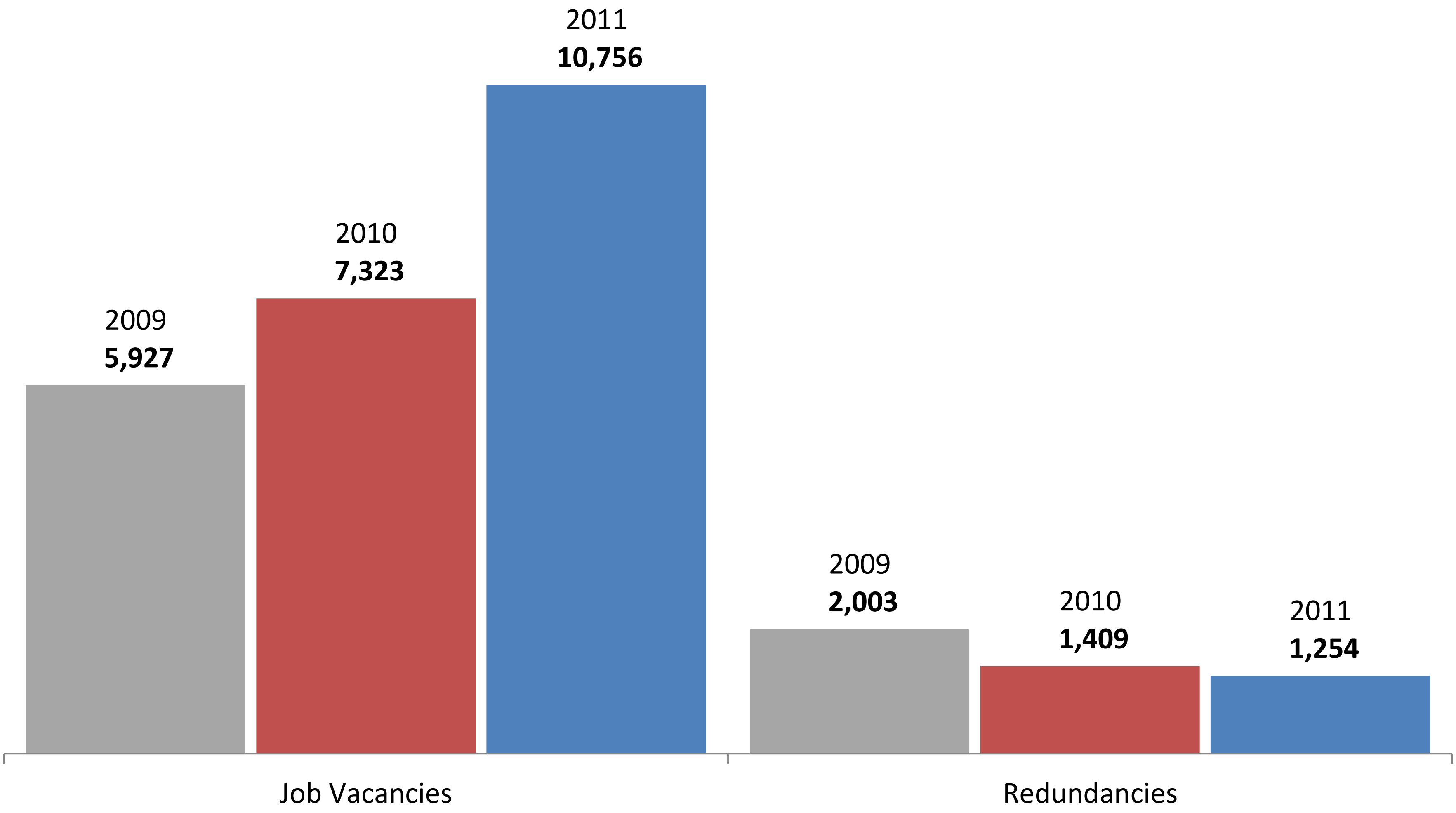

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Ħolqien ta’ xogħol

Persuni li għadhom jaħdmu wara li laħqu l-eta tal-pensjoni

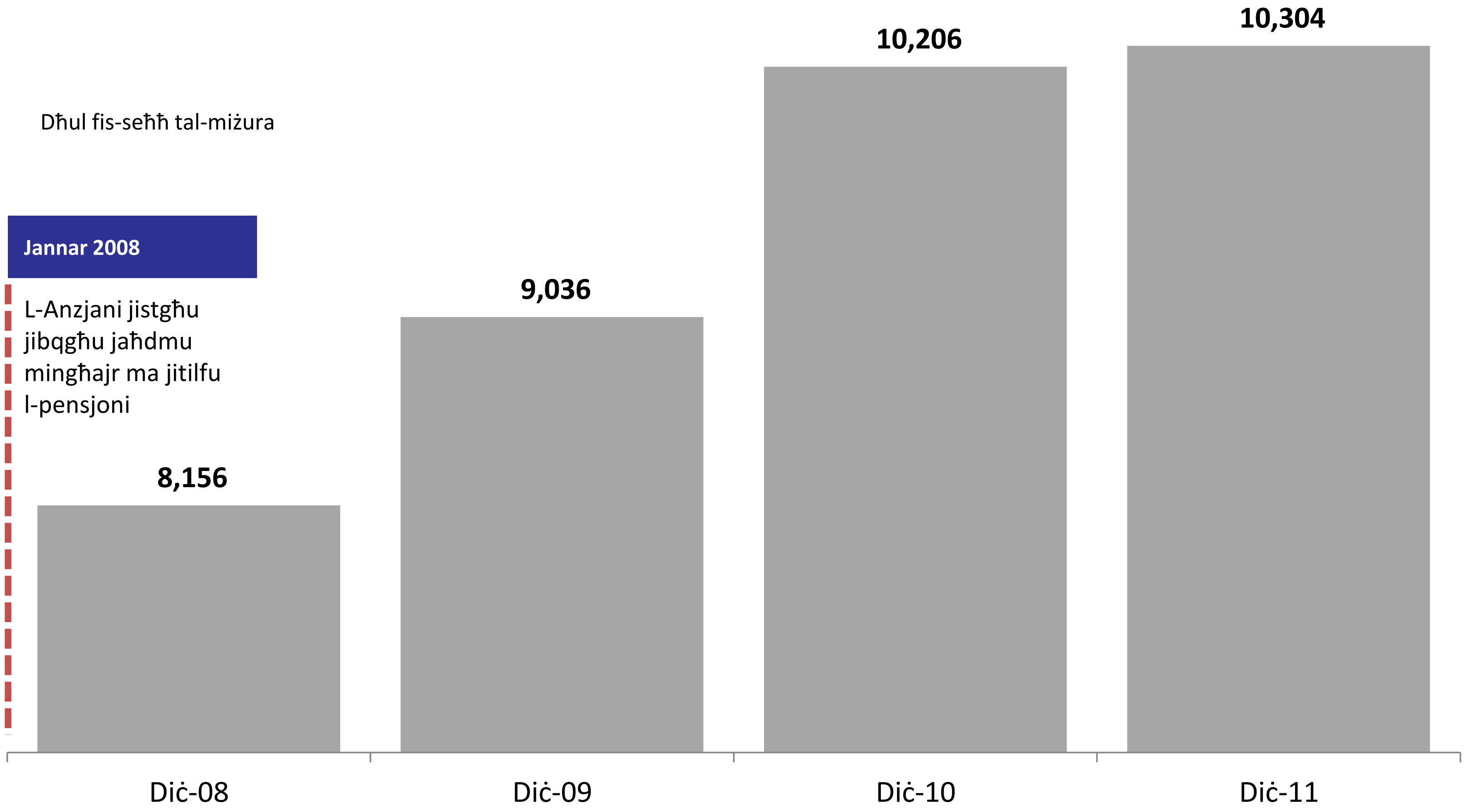

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Ħolqien ta' xogħol

Nisa jirritornaw lura fid-dinja tax-xogħol

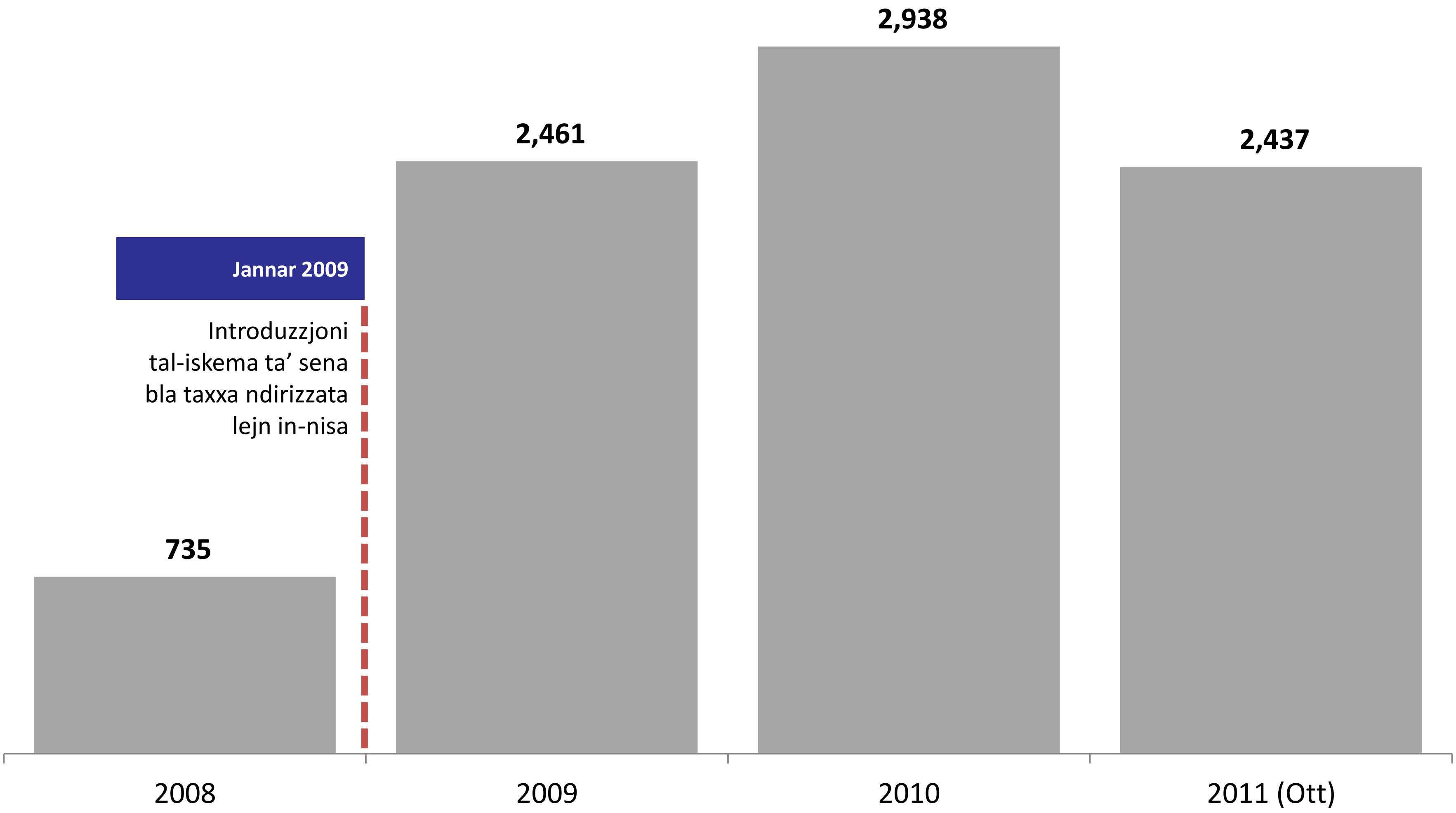

L-ekonomija dinjija

Rati ta' qgħad

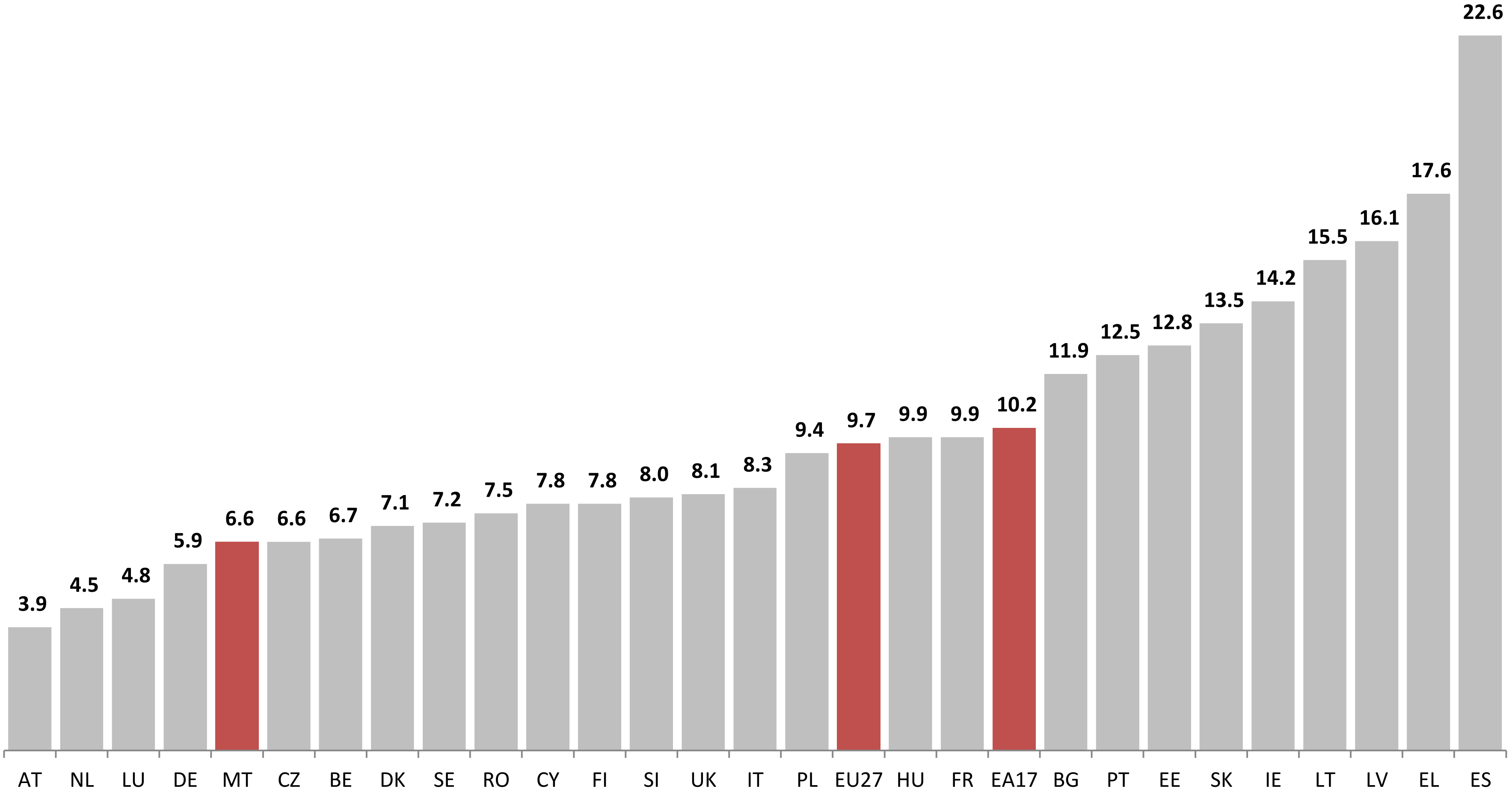

Sors: Eurostat

Flus fl-idejn u depożiti

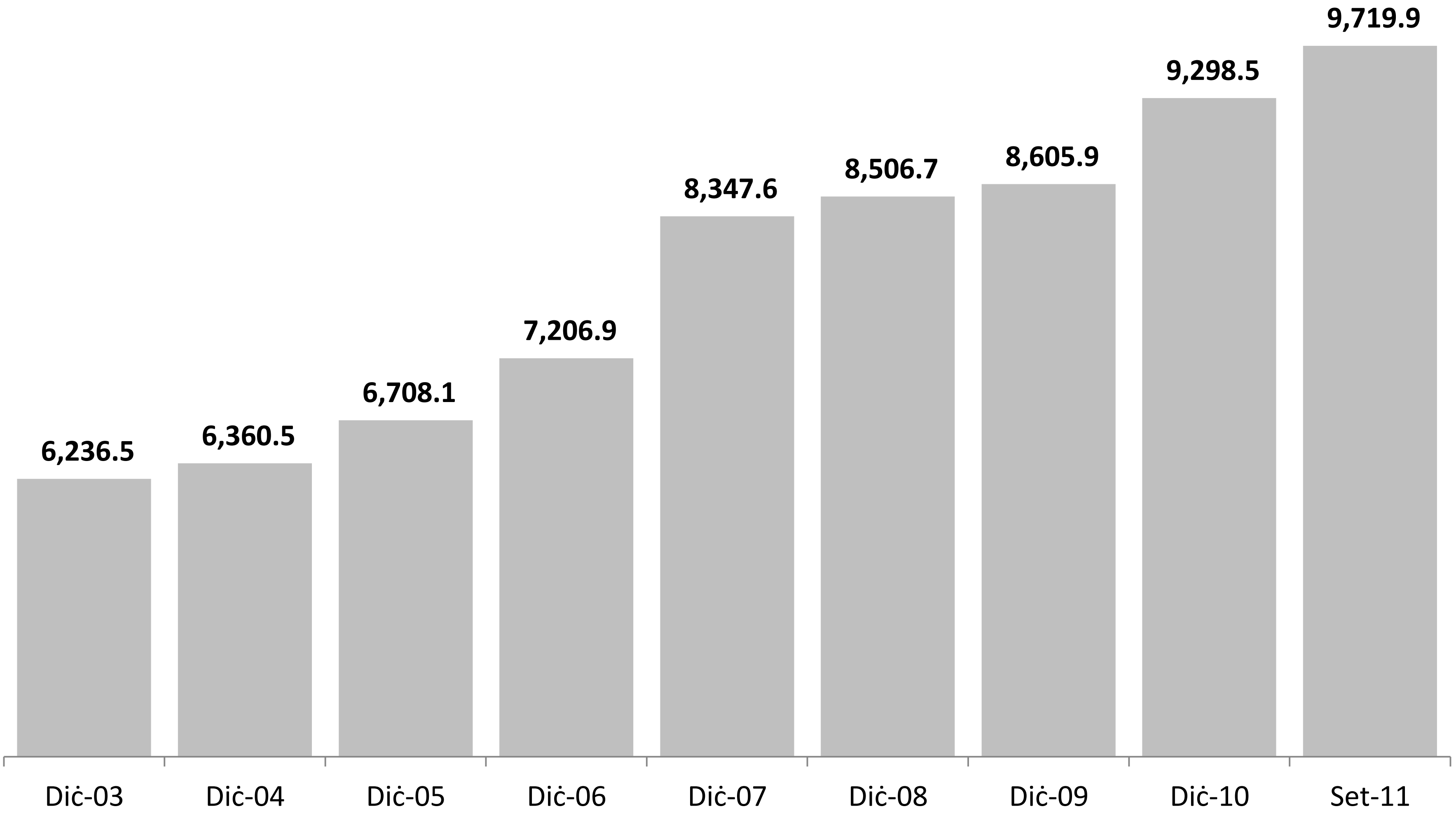

Sors: Bank Ċentrali ta' Malta – Ċifri kollha f' € '000,000

Inflazzjoni

Retail price index

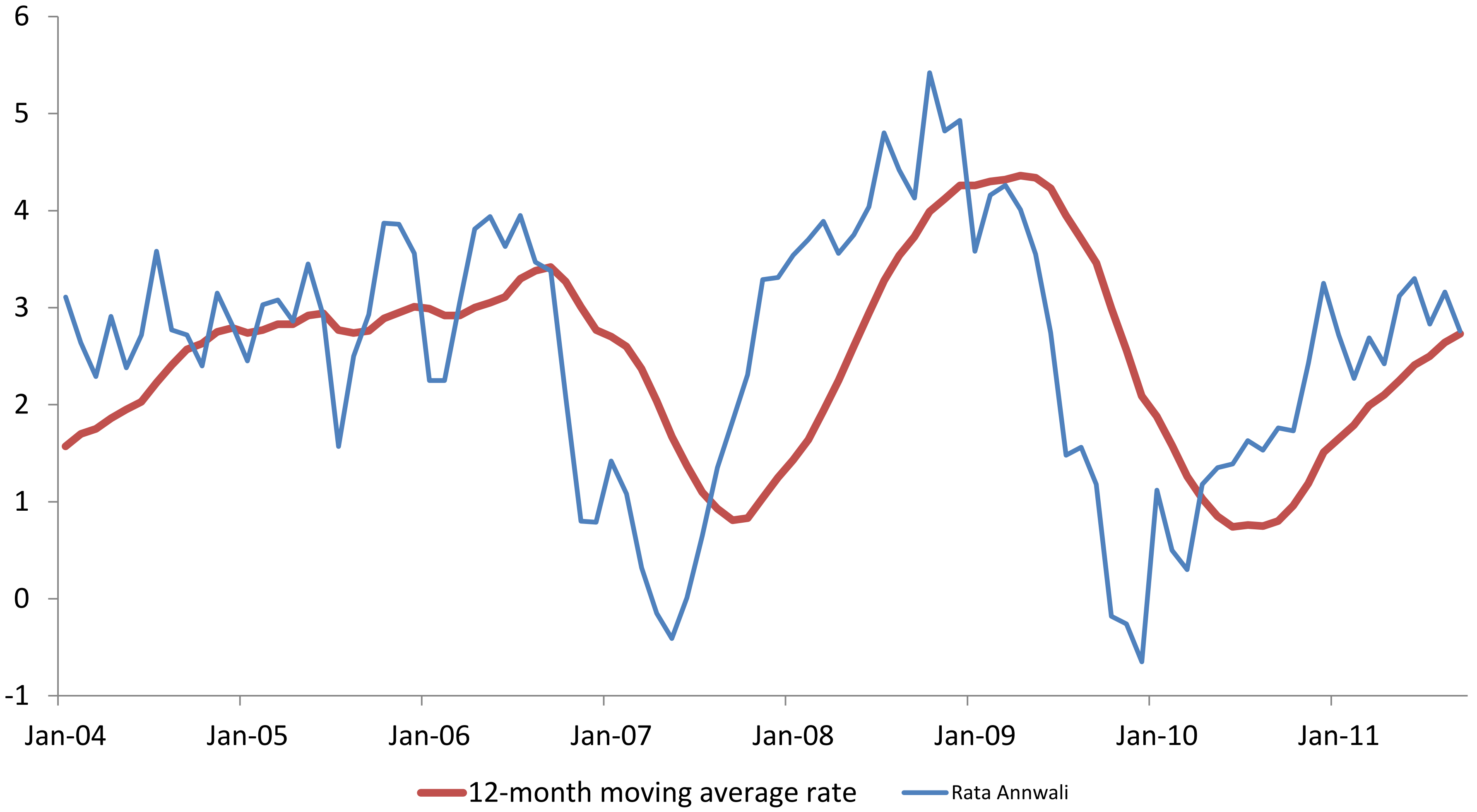

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Studenti

Higher Secondary, Junior College, ITS, Mcast, University

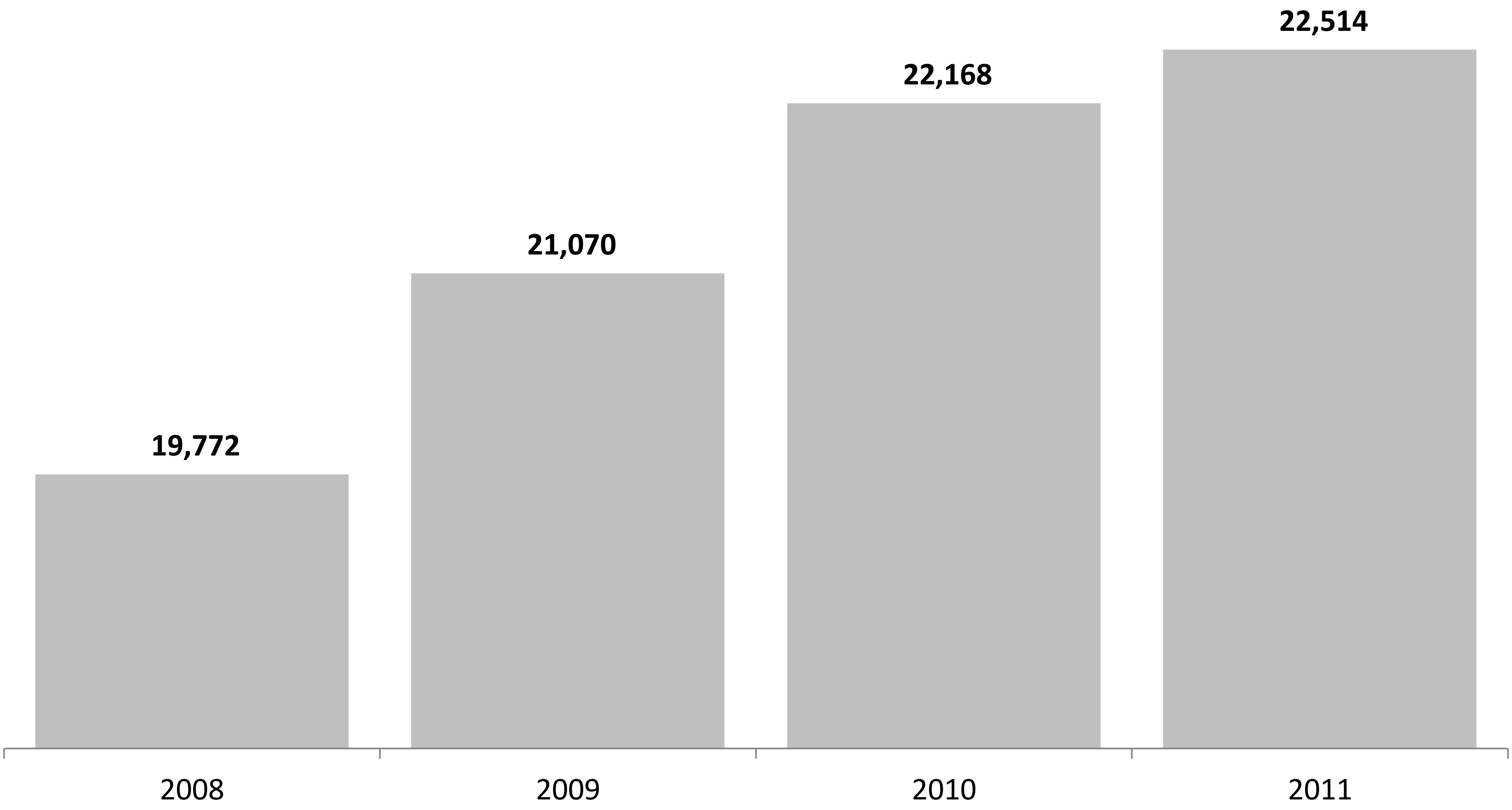

Turiżmu

Wasliet u ijieli (Jannar – Settembru)

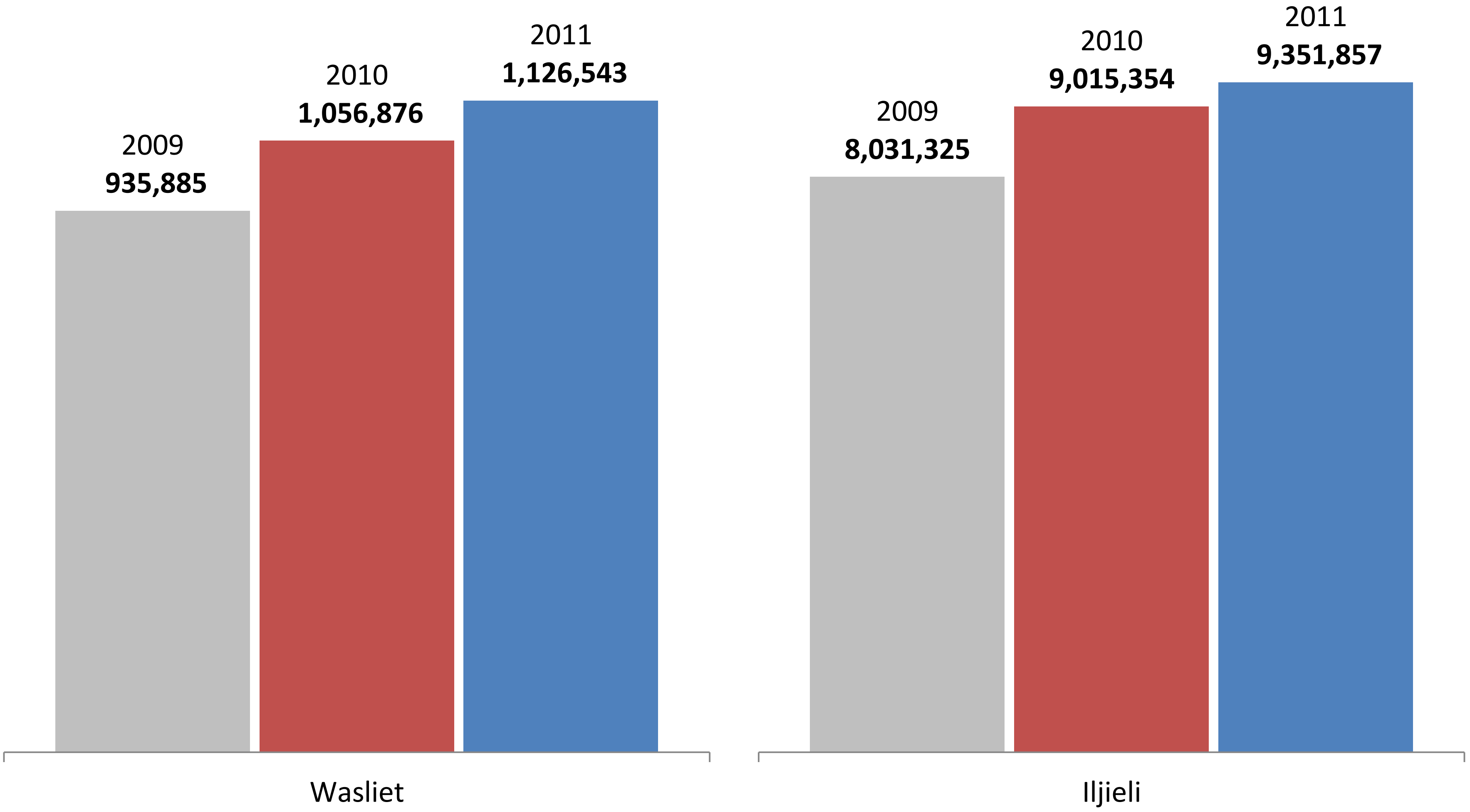

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Turiżmu

Infieq

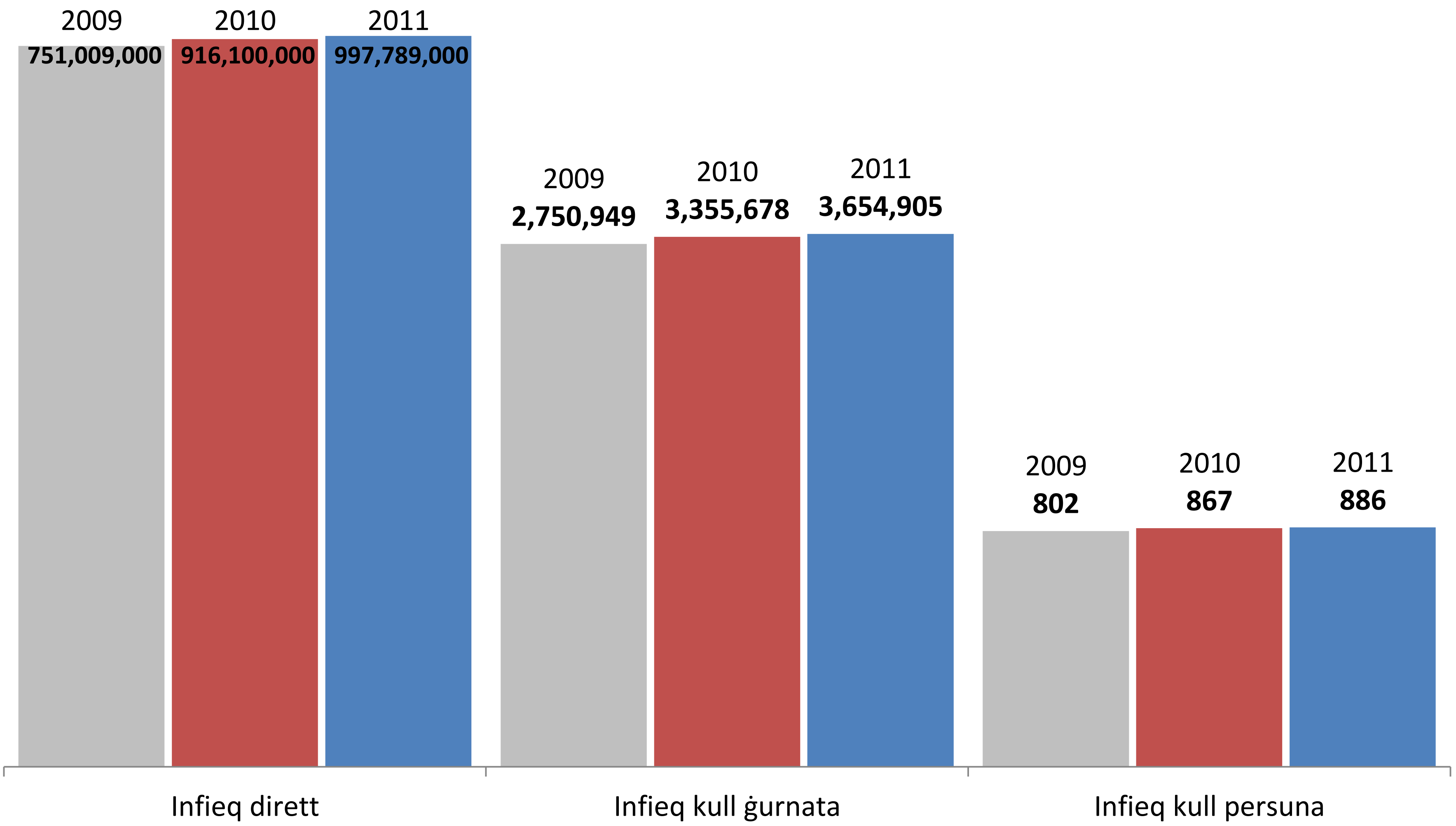

Sors: Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika

Rata ta' taxxa fuq ix-xogħol - 2009

Imqabbla mal-istati membri tal-UE

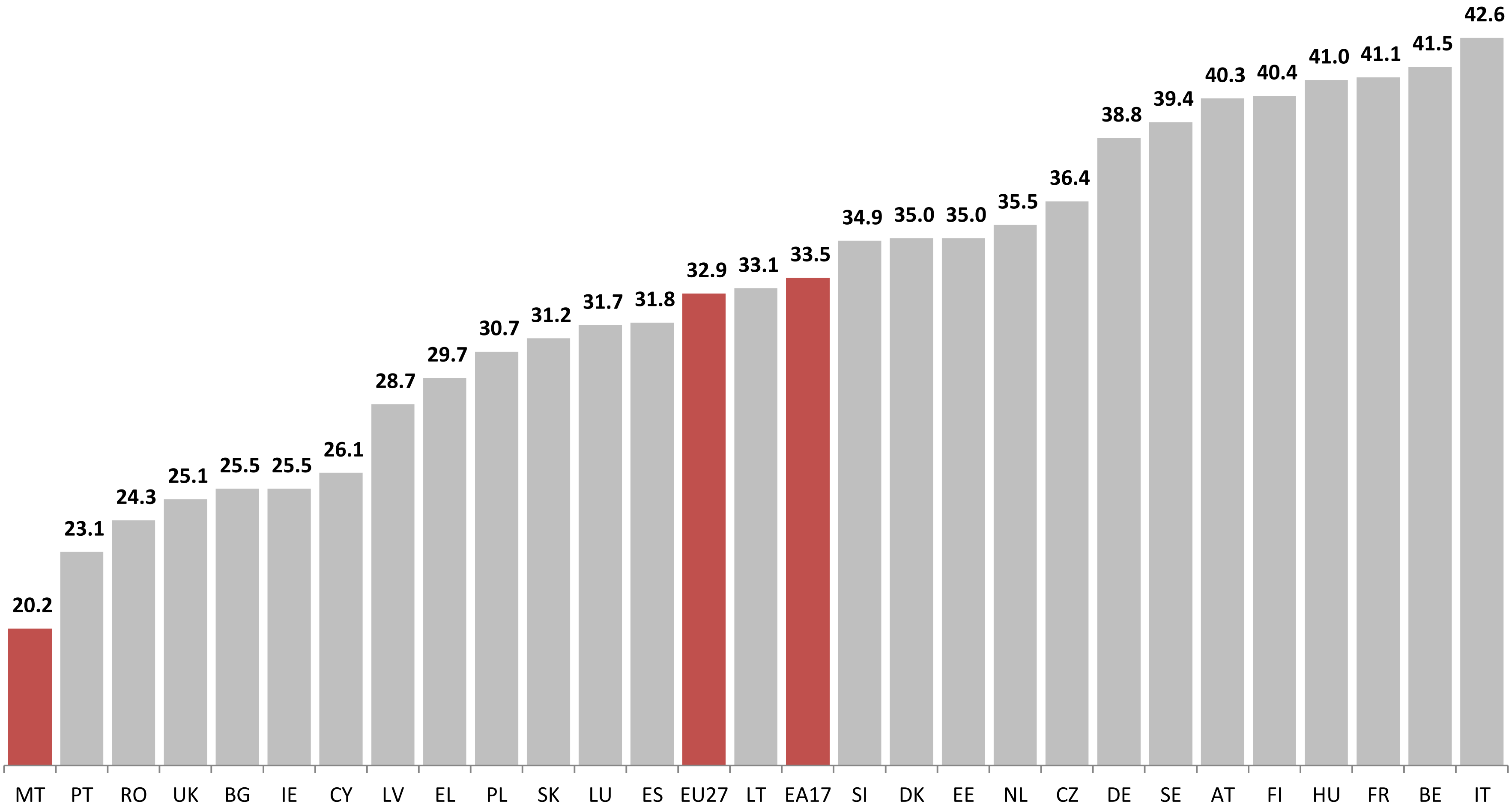

Sors: Kummissjoni Ewropea

Il-Qagħda Finanzjarja

Estimi finanzjarji

Dejn pubbliku

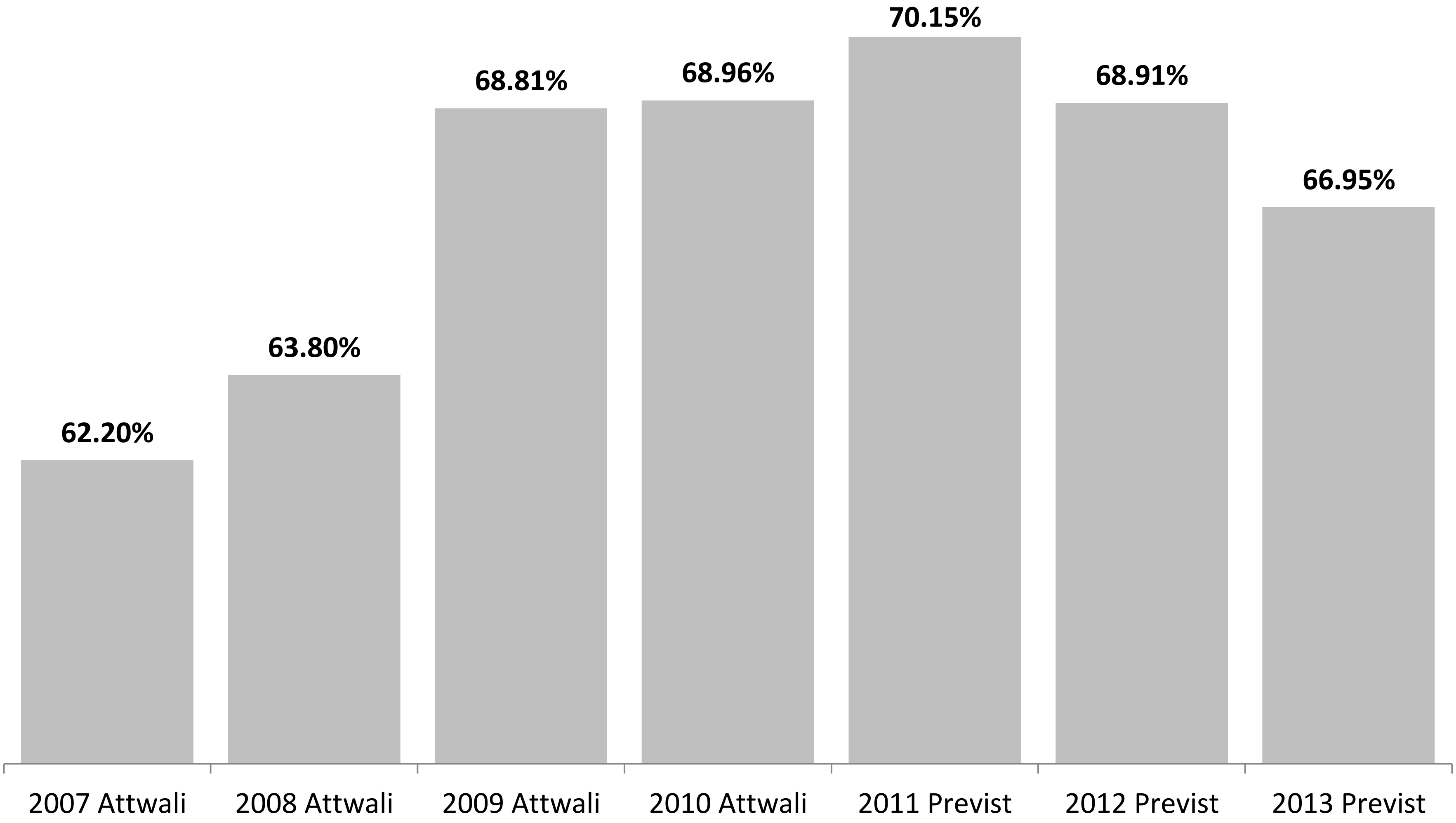

Estimi finanzjarji

Deficit

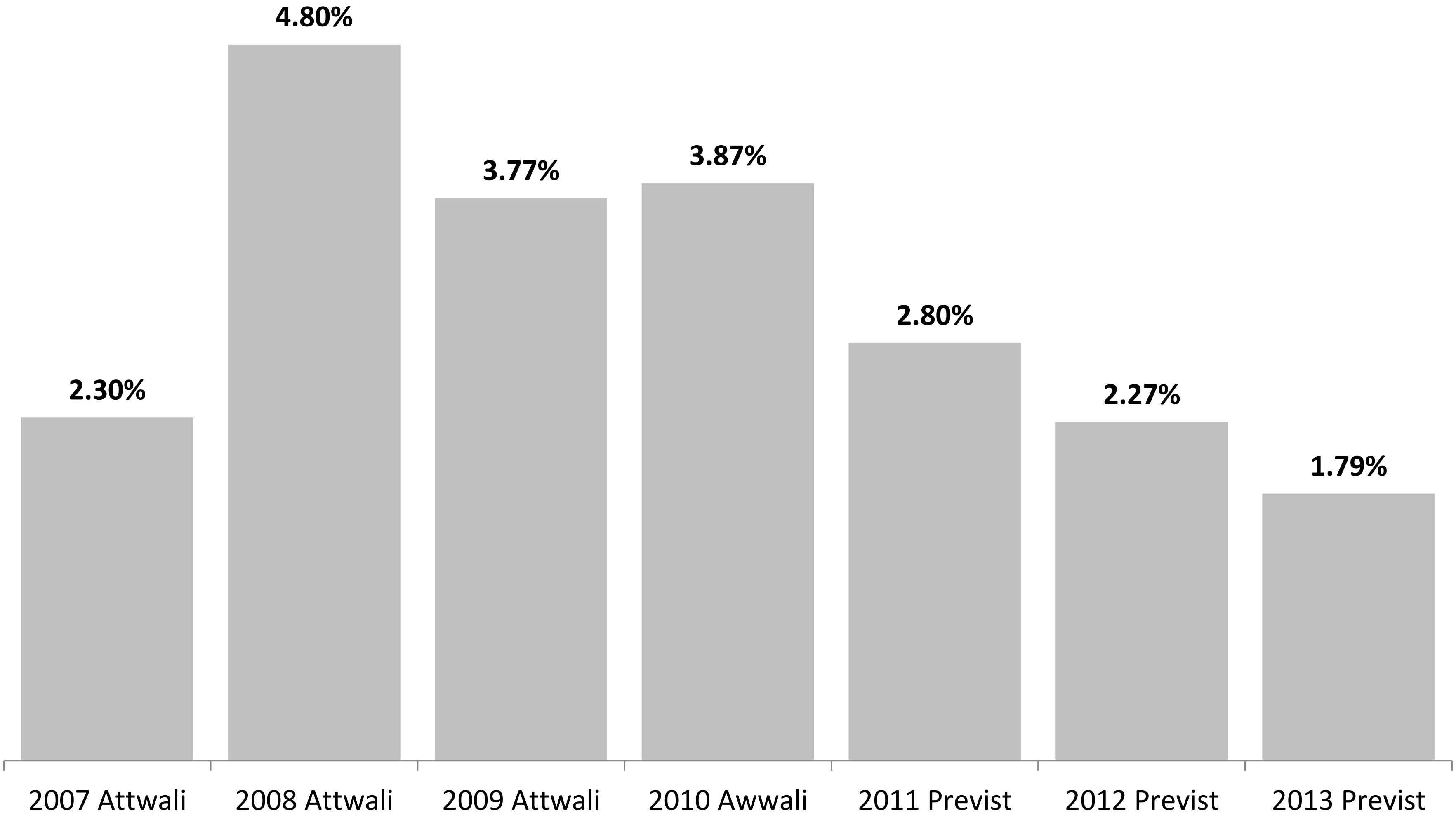

Estimi finanzjarji

Fond konsolidat

	2010 Attwali	2011 Approvat	2011 Rivedut	2012 Previst
Dħul Rikurrent Totali	**2,525,356**	**2,791,700**	**2,695,734**	**2,961,000**
Dħul Taxxabbli	2,242,531	2,393,370	2,383,798	2,541,850
Dħul Ieħor	282,825	398,330	311,936	419,150
Nefqa Rikurrenti Totali	**2,493,097**	**2,547,222**	**2,588,327**	**2,680,900**
Rikorrent	2,296,342	2,338,726	2,374,723	2,450,295
Interessi	196,755	208,496	213,604	230,605
Bilanċ Rikurrenti	**32,259**	**244,478**	**107,407**	**280,100**
Nefqa Kapitali Totali	311,470	440,024	303,005	425,327
Nefqa Globali	**2,804,567**	**2,987,246**	**2,891,332**	**3,106,227**
Żbilanċ	**(279,211)**	**(195,546)**	**(195,598)**	**(145,227)**
Aġġustamenti E.S.A. 95	56,988	13,913	13,913	(8,673)
Żbilanċ tal-Gvern Estiż	**(222,223)**	**(181,633)**	**(181,685)**	**(153,900)**
Prodott Gross Domestiku	6,163,650	6,478,000	6,465,700	6,776,000
% Żbilanċ għall-PGD	**-3.61%**	**-2.80%**	**-2.81%**	**-2.27**

Ċifri kollha f' € '000

Dħul

Dħul taxxabbli

	2011 Approvat	2012 Previst	Varjazzjoni (Prev2012-Riv2011)	Varjazzjoni (Prev2012-Riv2011)
Taxxa fuq id-Dħul	821,400	850,000	28,600	3.48%
Sigurta' Soċjali	586,175	632,000	45,825	7.82%
Taxxi Diretti	**1,407,575**	**1,482,000**	**74,425**	**5.29%**
Dwana u Sisa	208,545	215,000	6,455	3.10%
Liċenzi u Taxxi Oħra	239,025	250,000	10,975	4.59%
V.A.T.	538,225	579,000	40,775	7.58%
Taxxi Indiretti	**985,795**	**1,044,000**	**58,205**	**5.90%**
Total Dħul Taxxabbli	**2,393,370**	**2,526,000**	**132,630**	**5.54%**

Ċifri kollha f' € '000

Dħul

Dħul ieħor

	2011 Approvat	2012 Previst	Varjazzjoni (Prev2012-Riv2011)	Varjazzjoni (Prev2012-Riv2011)
Drittijiet ta' Uffiċċju	38,654	39,015	361	0.93%
Ħlas lura lid-Dipartimenti	28,832	30,320	1,488	5.16%
Korporazzjonijiet Pubbliċi	815	815	0	0.00%
Bank Ċentrali ta' Malta	45,000	46,000	1,000	2.22%
Kirjiet tal-Gvern	28,775	26,460	-2,315	-8.05%
Dividendi	12,500	19,700	7,200	57.60%
Interessi	1,757	8,529	6,772	385.43%
Kontribuzzjonijiet mill-UE	221,924	193,898	-28,026	-12.63%
Dħul Ieħor	20,073	56,371	36,298	180.83%
Total Dħul Ieħor	**398,330**	**421,108**	**22,778**	**5.72%**

Ċifri kollha f' € '000

Infieq

Rikurrenti u kapitali

	2011 Approvat	2012 Previst	Varjazzjoni (Prev2012-Riv2011)	Varjazzjoni (Prev2012-Riv2011)
Salarji	581,956	609,123	27,167	4.67%
Spejjeż Operattivi	107,628	117,042	9,414	8.75%
Programmi u Inizjattivi	1,444,472	1,490,898	46,426	3.21%
Entitajiet Pubbliċi	204,670	229,120	24,450	11.95%
Total Rikurrenti	**2,338,726**	**2,446,183**	**107,457**	**4.59%**
Total Nefqa Kapitali	**446,124**	**450,347**	**4,223**	**0.95%**

Ċifri kollha f' € '000

Baġit 2012

Baġit 2012

Għanijiet

- Stabbilita' ekonomika u finanzjarja biex nibqgħu nattiraw l-investiment, inkattru l-postijiet tax-xogħol u nsostnu l-qafas soċjali.
- Ninvestu b'għaqal f'inizjattivi li jkabbru l-attivita ekonomika ta' pajjiżna u joħolqu x-xogħol.
- Insostnu l-programm estensiv fl-infrastruttura, l-enerġija u l-ambjent.
- Ninvestu aktar fl-edukazzjoni u taħriġ.
- Baġit li jirrispondi għall-ħtiġijiet tal-familji, l-anzjani u l-faxex tas-soċjetà l-aktar vulnerabbli.

L-ekonomija Maltija u l-qagħda internazzjonali

Il-qagħda finanzjarja

- Il-livelli ta' deficit u dejn ta' pajjiżna huwa baxx meta mqabbel ma dawk ta' sħabna fl-Unjoni Ewropea iżda xorta pajjiżna għadu taħt il-proċedura ta' deficit eċċessiv.
- Il-Gvern huwa kommess li sa l-aħħar ta' din is-sena jniżżel id-deficit ta' pajjiżna għal 2.8% tal-prodott domestiku gross. Għall-2012, il-Gvern qed jipprevedi żbilanċ ta' 2.27%.
- Dan għandu jagħti sinjal importanti ta' serħan il-moħħ lil min irid jivesti u joħloq ix-xogħol f'pajjiżna.
- L-investiment kapitali mistenni jkun ta' €425.3 miljun.
- Id-dejn tal-Gvern mistenni jkun 68.9% tal-prodott domestiku gross.

L-ekonomija Maltija u l-qagħda internazzjonali

Il-qagħda ekonomika

- Fl-2012, it-tkabbir ekonomiku mistenni jkun ta' 2.8%.
- Il-qgħad huwa 6.5%, 3 punti perċentwali anqas mill-medja fl-Unjoni Ewropea.
- L-inflazzjoni mistennija tilħaq 2.1%
- Iż-żieda għall-għoli tal-ħajja, ikkalkulata skont il-mekkaniżmu maqbul mal-imsieħba soċjali, ser tkun ta' €4.66 fil-ġimgħa.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

L-Industrija u tkabbir ekonomiku

- Żieda fil-vot tal-**inċentivi għall-industrija** għal **€14.2 miljun** biex nattiraw aktar investiment barrani u ngħinu lill-intrapriża Maltija tespandi n-negozju tagħha. Madwar 2,000 kumpanija kull sena gawdew madwar €197 miljun f'inċentivi f'dawn l-aħħar tliet snin.

- **Inċentivi fiskali** b'vot ta' **€3 miljun** fuq tliet snin għal dawk l-industriji li jikkonsmaw 'il fuq minn 2Gwhr fis-sena u li jinvestu fi proċessi ta' konservazzjoni u impjanti ta' ġenerazzjoni ta' **enerġija minn sorsi nodfa**.

- Beda x-xogħol fuq il-**BioMalta Campus**, b'investiment ta' **€30 miljun** fis-settur tal-farmaċewtika u x-xjenzi relatati mal-ħajja.

- Twaqqfet il-**Fondazzjoni BioMalta** biex **tattira investiment** barrani ġdid fil-BioMalta Campus.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

L-Industrija u tkabbir ekonomiku

- Il-kumpanija Sultan Scientific se tkun qed taħdem mal-Malta Enterprise fuq it-twaqqif ta' **Fond ta' Investiment Privat** (Global Medi-Science Fund ta' **€200 miljun**) ibbażat f'Malta li ser jinvesti fi proġetti li ser jistabbilixxu ruħhom fil-BioMalta Campus jew proġetti bi sħab fuq livell internazzjonali.

- Investiment f'żoni industrijali ta' kwalita' ogħla: ikompli l-**upgrading taż-żoni industrijali** ta' Bulebel u Ħal-Far b'investiment ta' **€16.7 miljun**.

- Is-**service charge** għaż-żoni industrijali tniżżlet għal **€3.50 kull-metru kwadru** li ser tmur għand il-management taż-żona industrijali li jirrispondi lit-*tenants association*.

- **Inċentivi fiskali** biex nattiraw aktar **riżorsi umani ta' kwalita** billi nestendi l-inċentivi li s'issa jgħoddu għas-settur finanzjarju u tal-*gaming*, għal:

  - **Maltin** li għamlu **karriera ta' kalibru** barra minn pajjiżna u li jixtiequ **jiġu lura f'Malta** f'oqsma industrijali importanti;
  - **Ħaddiema barranin** ta' livell u ħiliet għoljin u li huma **meħtieġa għal setturi industrijali**;
  - Persuni li jridu jagħmlu **riċerka**, jikkumerċjalizzaw xi invenzjoni jew teknoloġija **f'Malta**.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

L-Innovazzjoni l-mutur tat-tkabbir ekonomiku

- **Kampanja ta' għarfien**, b'nefqa ta' €250,000 dwar l-innovazzjoni bl-għan li aktar sidien tan-negozji jifhmu l-**vantaġġi tal-innovazzjoni** biex ikabbru n-negozju.
- Żieda tal-**fond tar-riċerka** tal-MCST għal **€1.6 miljun**.
- **Fond ġdid** għall-internazzjonalizzazzjoni tar-**riċerka u l-innovazzjoni**.
- Fondi biex **ngħinu r-riċerkaturi** tagħna jipparteċipaw fil-**programm FP7 tal-UE**.
- **Investiment** ta' €3.5 miljun f'**Ċentru Interattiv tax-Xjenza**.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Investiment akbar fis-settur tan-negozji żgħar u medji

- It-tnaqqis mit-taxxa għas-sidien tan-negozji, permezz tal-**MicroInvest u li tipprovdi tax credit fuq 40% tal-investiment**, se jiġi **estiż għal sena oħra**. S'issa aktar minn 700 negozju investew €11 miljun u ħolqu 300 impjieg ġdid.

- **€20 miljun f'garanziji** sabiex jingħataw garanziji bankarji fuq self għall-intrapriżi, eżistenti jew ġodda u vijabbli li għandhom bżonn il-kapital biex jinvestu u jaħdmu. Il-**MicroGuarantee Scheme**:

  - Ser tkun applikabbli għal intraprizi li **jħaddmu sa 20 persuni**;
  - Ser tkun applikabbli għal self għal **investiment kapitali** jew **working capital**;
  - Tiggarantixxi **self ta' bejn €2,500 u €100,000** mill-banek kummerċjali;
  - Tiggarantixxi sa' **90% tas-self**;
  - Min jikkwalifika jintalab iħallas **premium fuq ir-rati tal-interessi**.

- Titnieda r-raba' sejħa tal-**Fondi Reġjonali Ewropej**, b'total ta' **€8 miljun**, biex ngħinu lin-negozji jibdew ifittxu swieq barranin, jinvestu f'enerġija alternattiva u fl-e-business u jwettqu riċerka u innovazzjoni.

- Titjib ukoll ta' **żoni industrijali** li ma jaqgħux taħt responsabbilta' diretta tal-Gvern b'vot ta' **€550,000**.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Ħidma biex inġibu aktar turiżmu lejn pajjiżna

- Żieda oħra ta' €1 miljun fil-**baġit tal-MTA** li ser jitla għal **€36 miljun** sabiex tirreklama lill-pajjiżna, tivesti f'aktar rotot tal-ajru ġodda.

- Jitkompla x-**xogħol fuq numru ta' proġetti**, fosthom l-Aquarium fil-Qawra u l-Ġonna ta' Pembroke, b'investiment ta' **€4.2 miljun**.

- Investiment ta' **€4.2 miljun** f'**siti arkejoloġiċi** f'Malta u Għawdex.

- Allokazzjoni ta' **€10 miljuni biex** tkompli tingħata għajnuna għat-**titjib tal-proġetti turistiċi** minn operaturi privati u għall-marketing u l-kompetittivita' tagħhom.

- **€3.3 miljun** minn fondi tal-UE u lokali għall-**Kunsilli Lokali u NGOs** biex iwettqu numru ta' proġetti li jsebbħu d-dehra tal-lokalitajiet, li jinkludu diversi ċentri storiċi u ġonna pubbliċi.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Ħidma biex inġibu aktar turiżmu lejn pajjiżna

- Jibqgħu jitħaddmu skemi ta’ għajnuna għas-settur pubbliku sabiex:
    - jinġiebu konferenzi ġewwa Malta;
    - jingħata taħriġ fir-riżorsa umana;
    - soft loans għall-operaturi turistiċi.
- Vot ta **€20 miljun** sabiex insaħħu l-**vijabilità tal-Airmalta**, bl-ammont jiżdied fis-snin ta’ wara skont il-pjan ta’ ristrutturar.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Investiment fi programmi kulturali

- Vot ta' **€7.7 miljun** fil-**qasam kulturali** ta' pajjiżna, bil-għan li nesponu l-familji Maltin għal produzzjonijiet kulturali ta' kwalità, u jkun attirat wkoll turiżmu speċjalizzat. Fost l-oħrajn, ser jiġu organizzati:

  - Festival tal-arti għat-tfal;
  - Festival tal-mużika barokka;
  - Programm artistiku marbut mat-tejatru miftuħ fil-Belt Valletta;
  - Allokazzjoni akbar lil Orkestra Nazzjonali, lit-Teatru Manoel u l-Kunsill Malti tal-Arti u l-Kultura.

- Allokazzjoni ta' **€200,000** biex jibda l-proċess fejn il-**Mużew Nazzjonali tal-Arti** jimxi għall-Berġa tal-Italja fil-Belt Valletta.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

L-ekonomija tal-kreattività

- Organizzazzjoni tal-**European Film Academy Awards** li se isservi sabiex **pajjiżna jkompli jiġi promoss** bħala lokalita li toffri vantaġġi għall-ġbid ta' produzzjonijiet, kif ukoll sabiex *service providers* lokali jkunu jistgħu jirreklamaw is-servizzi tagħhom.

- Fil-qasam tal-films tkompli l-ħidma biex nattiraw aktar produzzjonijiet lejn pajjiżna, filwaqt li ntejbu l-professjonaliżmu fis-settur lokali permezz ta' korsijiet, minbarra fond ta' **€250,000** sabiex jiġi **żviluppat is-settur lokali**.

- Inċentiv tal-**edukazzjoni kulturali** b'estensjoni tall-iskema ta' **tnaqqis fit-taxxa** għall-edukazzjoni sportiva għall-edukazzjoni kulturali (tnaqqis ta' €100 mid-dħul pagabbli għal spejjeż marbuta ma' korsijiet minn skejjel jew għalliema liċenzjati).

- **Eżenzjoni mill-ħlas ta' reġistrazzjoni** għal kumpaniji ġodda fis-**setturi kulturali u kreattivi** u eżenjoni mill-ħlas annwali tagħhom mal-MFSA għal 3 snin. Dan bl-għan li ngħinu lis-settur tal-kreattivita' jikseb status professjonali u attivita' regolari.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

L-ekonomija tal-kreattività

- Tisħiħ tal-kompetittività' tagħna f'dawn l-oqsma fuq livell lokali u internazzjonali. Il-**benefiċċji fiskali** li ngħtaw fil-Baġit 2010, fejn royalties fuq il-patents ġew eżentati mit-taxxa, issa ser jiġu **estiżi biex ikopri xogħol protett** minn copyright fuq kotba, script ta' films, kant u arti.

- Fond ta' €40,000 għall-***Public Lending Rights*** biex b'hekk awturi u tradutturi ta' kotba bil-Malti jingħataw **kumpens xieraq** meta l-pubblikazzjonijiet tagħhom jissellfu minn libreriji pubbliċi.

- Inkabbru l-industrija tad-*Digital Gaming* bit-twaqqif tal-**Malta Games Fund** b'investiment ta' **€150,000**. Dan se jippermetti investiment fi proġetti marbuta ma' *digital games* u biex ninċentivaw professjonisti f'oqsma simili biex jikkunsidraw futur f'dan il-qasam.

- Kumpaniji lokali li jikkummisjonaw ***Digital Games*** **edukattivi** ser jingħataw **kreditu ta' taxxa** ta' 150% fuq l-ispiża, sa massimu ta' €15,000.

L-ekonomija tal-kreattività

- Biex nattiraw lejn pajjizna aktar esperti f'dawn l-oqsma speċjalizzati ser nestendu l-iskema ta' **15% taxxa fuq id-dħul** bħala *flat rate* għall-**professjonisti internazzjonali speċjalizzati** fil-qasam tad-*Digital Games* bħal *Game Directors* u *Game Designers*.

- **Estensjoni tal-iskema CREATE** (tax credit sa massimu ta €25,000) imħaddma minn Malta Enterprise għaż-żona kollha tal-Belt Valletta biex ninkoraġġixxu aktar attivita' **kreattiva fil-Belt Kapitali tagħna**.

- Proġett pilota fil-Belt Valletta li permezz tiegħu ser **nittrasferixxu propjeta' magħżula tal-gvern** biex tiġi żviluppata bħala ***creative clusters*** minn gruppi artistiċi, intrapriżi kreattivi u individwi li jixtiequ jinvestu fi studios u workshops.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Ħarsien tal-konsumatur

- Vot ta' **€3.8 miljun** għall-Awtorità Maltija għall-Kompetizzjoni u għall-Affarijiet tal-Konsumatur.
- Titkompla l-ħidma sabiex **jiżdiedu** l-176 **mediċini li traħħsu** s'issa.
- Il-possibiltà li konsumaturi jiftu ***Class Action* ser tiġi estiża** għal intrapriżi, korpi kostitwiti u għaqdiet tal-konsumaturi reġistrati.
- **Għajnuna lill-konsumatur** sabiex jitħallsu l-ispejjeż involuti fil-każijiet quddiem it-Tribunal tal-Konsumatur għas-**servizzi tal-esperti** mqabbad mill-arbitru.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Investiment fl-integrazzjoni tal-ħaddiema fis-suq tax-xogħol

- Insostnu l-programmi ta' taħriġ tal-ETC, b'vot ta' **€10.8 miljun**, fosthom:
  - L-Employability Programme, li sas-sena d-dieħla, dan il-kors se jkun qed iħarreġ 32,500 persuna, €2.3 miljun;
  - Work Trial Scheme u l-Community Work Scheme;
  - Training Aid Programme, li jissussidja bejn 25% u 80% tal-ispejjeż ta' taħriġ u li għalih ser jiġi allokat €4.1 miljun.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Inħajru aktar nisa jidħlu fis-suq tax-xogħol

- Se nsostnu t-*tax credit* għan-**nisa li jirritornaw lura għax-xogħol** ma jħallsux taxxa għal sena – s'issa aktar minn 8,600 mara bbenefikaw minn dan l-inċentiv biex insaħħu l-parteċipazzjoni tan-nisa. Dawn frankaw aktar minn 10 miljun ewro f'taxxa.

- Ftuħ ta' 3 ***child care centres* ġodda**, b'allokazzjoni ta' **€1.3 miljun**.

- **Diskussjonijiet fl-MCESD** sabiex jiżdied il-**maternity leave** b'ġimagħtejn fl-2012 u b'ġimgħatejn oħra fl-2013, bl-spiża jġorra l-Gvern fil-forma ta' allowance ta' €160 fil-ġimgħa.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Income tax

- Il-mira tal-Gvern tibqa li titwettaq l-aħħar parti tal-**wegħda elettorali** dwar it-tnaqqis fl-***income tax***.

- B'din il-miżura huwa stmat li **d-dħul mill-*income tax***, fl-ewwel sena, kien **jonqos b'madwar €40 miljun**. Is-serjetà u r-responsabbiltà jiddettaw li fil-maltemp ta' bħalissa, **din il-miżura tagħmel ħsara u mhux ġid**.

- **Riforma** importanti fis-sistema tal-*income tax* sabiex is-suq tax-xogħol isir aktar **attraenti għall-ġenituri bit-tfal**.

- Minbarra d-**dikjarazzjoni tad-dħul** singola u konġunta, koppja miżżewġa ser tkun tista tgawdi minn "**komputazzjoni ġenitur**".

- **Tnaqqis fl-income tax** għal kull ġenitur li għandu l-kustidja tat-tfal.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Income tax			
Rata	Komputazzjoni Singola	Komputazzjoni Konġunta	Komputazzjoni Ġenitur
0%	0 - 8,500	0 - 11,900	0 - 9,300
15%	8,501 - 14,500	11,901 - 21,200	9,301 - 15,800
25%	14,501 - 19,500	21,201 - 28,700	15,801 - 21,200
35%	19,501 +	28,701 +	21,201 +

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Income tax

Dħul Individwali	Ħlas ta' Taxxa Preżenti (Komputazzjoni Singola)	Ħlas ta' Taxxa Jan 2012 (Komputazzjoni Ġenitur)	Differenza fit-Taxxa għal kull persuna
9,000.00	75.00	-	- 75.00
9,250.00	112.50	-	- 112.50
9,300.00	120.00	-	- 120.00
9,500.00	150.00	30.00	- 120.00
10,000.00	225.00	105.00	- 120.00
12,500.00	600.00	480.00	- 120.00
15,000.00	1,025.10	855.00	- 170.10
17,500.00	1,650.10	1,400.10	- 250.00
20,000.00	2,324.60	2,025.10	- 299.50
21,200.00	2,744.60	2,324.60	- 420.00

Dan it-tnaqqis fl-*income tax* jgħodd għal kull ġenitur li għandu l-kustidja tat-tfal:

- Koppji miżżewġa;
- Romol;
- *Single parent;*
- Persuni separati jew divorzjati li għandhom il-kustodja tat-tfal jew iħallsu l-manteniment.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Miżuri fiskali

- Introduzzjoni ta' emendi dwar it-**taxxa fuq ix-xogħol *part-time*** biex **jitneħħew anomaliji** li kienu qed jolqtu xi pensjonanti u ħaddiema tal-Gvern.
- Dawk il-**pensjonanti** li jagħmlu xogħol *part-time* mal-Gvern ser ikunu jistgħu **igawdu minn rata ta' taxxa ta' 15%** fuq dak ix-xogħol.
- Id-definizzjoni ta' "same employer" fil-każ tas-settur pubbliku ser titwessa sabiex l-**entitajiet fi ħdan il-Gvern** ser jibdew jitqiesu bħala separati. Dan ser iwassal biex aktar **ħaddiema jibbenefikaw mir-rata ta' 15%** fuq xogħol *part-time*.
- **Estensjoni tad-*deadline*** għall-**ħlas tal-15%** fuq xogħol *part-time* mill-15 ta' Frar għat-30 ta' Ġunju sabiex jingħata aktar żmien lil dak li jkun li jirregola ruħu.
- Tkomplija tal-proċess ta' **amalgamazzjoni tad-dipartimenti tat-taxxa**.
- **Skema limitata fiż-żmien** sabiex min waqa lura fil-**ħlasijiet tal-VAT** jirregolarizza ruħu.

Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Miżuri fiskali

- Ir-rata ta' dazju fuq fjuwil għall-*bunkering* tal-vapuri barra ibħra nazzjonali tiżdied għal €5 kull tunellata. Dan ma jaffettwax il-prezz tal-fjuwil ġewwa pajjiżna.
- Ir-rata ta' dazju fuq is-siment tiżdied bi €5 kull tunellata.
- Ir-rata tas-sisa minima fuq is-sigaretti titla b'5.8% fuq pakkett ta' 20 sigarett.
- Ir-rata tas-sisa fuq prodotti oħrajn tat-tabakk tidied b'8.5%.
- Is-sisa fuq it-telefonija ċellulari tibqa l-istess iżda tinħadem fuq il-volum minflok it-tariffa.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Investiment fit-toroq

- Ikompli x-**xogħol fuq toroq arterjali**, li huma parti mit-toroq tat-TEN-T, b'investiment li jitla' għal kważi **€50 miljun**, li jinkludu:

  - Xatt l-Għassara ta' l-Għeneb fil-Marsa;
  - Triq il-Kunsill ta' l-Ewropa u Triq Garibaldi f'Ħal Luqa;
  - Triq il-Marfa fil-Mellieħa;
  - It-triq li mix-Xewkija twassal sar-Rabat f'Għawdex;
  - L-*underpass* ta' Triq Diċembru Tlettax u fil-Bypass ta' Pennellu fil-Mellieħa.

- Ikomplu x-**xogħolijiet fuq 140 triq residenzjali**, b'investiment ta' **€7 miljun**.

- Aktar toroq ġodda fil-lokalitajiet tagħna b'vot ta' **€1.4 miljun mill-Kunsilli Lokali** għas-sistema tal-**public-private partnership**.

- Tkompli r-riforma fis-settur tat-**trasport pubbliku** sabiex dan jilħaq il-**livell li jixraqlu l-poplu Malti**.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Inkomplu ninċentivaw vetturi privati aktar nodfa fit-toroq tagħna

- Riklassifikazzjoni tas-sistema tat-**tassazzjoni fuq il-vetturi** biex ikun hemm **il-klassifikazzjoni skond il-Euro Standard**.

- Biex niskoraġġixxu l-**vetturi *second hand* l-aktar antiki** vetturi Euro 1 sa Euro 3 ser **togħla t-taxxa ta' registrazzjoni**.

- **Scrappage scheme** għal 3,000 karozza oħra sabiex dan jinċentiva x-xiri ta' **vetturi aktar ġodda**.

- Skema sabiex arretrati fil-**ħlasijiet ta' liċenzi** tal-vetturi jiġu **regolarizzati**.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Investiment f'sistemi ta' ġenerazzjoni tal-elettriku aktar nodfa

- Il-prezz li biħ qed jinxtara ż-żejt mill-Korporazzjoni Enemalta, għall-2012 mhux anqas minn 99 dollaru l-barmil, jew żieda ta' 30% fuq il-prezz taż-żejt li fuqhom inħadmu t-tariffi tal-lum.

- Is-sena d-dieħla tibda **topera l-estensjoni tal-Power Station f'Delimara**, li qed issir **b'investiment ta' €183 miljun**, b'anqas konsum ta' fuel biex tipproduċi l-istess livell ta' elettriku. Se **jiġu ffrankati €20 miljun** fi fuel, u dan se jgħaddi kollu għand il-konsumatur u t-tariffi jistgħu jibqgħu fil-livell tal-lum.

- Ikompli x-**xogħol f'interconnector** li jgħaqqad li Malta mal-grid Ewropew tal-enerġija, b'**investiment ta' €150 miljun**. Dan se jippermetti l-pajjiż inaqqas id-dipendenza fuq iż-żejt.

- Qed nikkunsidraw **pjan ta' investiment** f'infrastruttura ta' **pipeline li jwassal gass naturali** lejn Malta minn-network Ewropew, b'kofinanzjament mill-UE.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Investiment f'sistemi ta' ġenerazzjoni tal-elettriku aktar nodfa

- Tkompli l-**iskema ta' għajnuna** għall-familji li jinvestu f'**solar water heaters** li jingħataw għotja ta' €400.

- **Skema** oħra għal min irid jinvesti f'**insulazzjoni tas-soqfa u aperturi tad-djar**. Għotja ta' 15.25% sa massimu ta' €1,000.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Investiment akbar fl-ibliet u l-irħula tagħna

- Tiżdied l-allokazzjoni għall-**Kunsilli Lokali** minn €29.1 miljun għal **€32 miljun**.

- Investiment ta' **€7 miljun** biex nagħtu aktar **spazji lin-nies**:
  - Ġnien ġdid f'Baħar iċ-Ċaqgħaq;
  - Ċentru Ċiviku ġdid fis-Swieqi;
  - Tkomplija tal-proġett tal-Golden Mile.

- **Xogħolijiet ta' tisbieħ** f'Baċir Numru Wieħed ġewwa Bormla, bħala parti mill-programm Stronger Cottonera Communities, b'vot totali ta' **€9.6 miljun**.

- **Ikompli x-xogħol fit-tempji** tal-Ġgantija, Nature Trails fil-park ta' Ħaġar Qim u l-Imnajdra, restawr tal-Palazz tal-Inkwiżitur, xogħolijiet fuq it-Torri tal-Arloġġ u fil-Mużew Marittimu, u **xogħol ta' konservazzjoni** fil-Palazz tal-Verdala u dak ta' San Anton.

- Jibda x-xogħol fuq **numru ta' proġetti oħra**, fosthom fil-Forti Sant'Anġlu, fl-Ipoġew, Katakombi ta' San Pawl, ta' Bistra u ta' Santu Wistin fir-Rabat.

- Tkomplija tal-proġett ta' **restawr tas-swar** b'investiment ta' **€36 miljun**.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Il-Belt Valletta

- Jitkompla x-xogħol fuq il-proġett li se jagħti **dehra ġdida lill-Belt**, bil-bini tal-Parlament il-ġdid, is-sit tat-Teatru Rjal u l-pjazza l-ġdida maġend il-pjazza ta' Santa Katerina, b'investiment ta' **€80 miljun**.

- Ikompli x-xogħol ta' **pavimentar tat-toroq** taċ-ċentru tal-Belt Valletta b'investiment ta' **€2 miljun**.

- Ikompli x-xogħol fuq **Biagio Steps** li ser iservi ta' **ċentru interattiv dwar il-fortifikazzjonijiet** ta' pajjiżna.

- **Restawr tal-Palazz tal-Gran Mastru**, b'allokazzjoni ta' **€400,000**.

- Ikomplu t-tħejjijiet sabiex Malta tospita l-**Belt Kulturali Kapitali Ewropea** fl-2018 b'vot ta' **€250, 000**.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Restawr u rinnovazzjoni ta' propjetajiet skedati

- **Inċentivi** marbuta ma' **xogħolijiet ta' restawr u konservazzjoni** fuq bini skedat fil-gradi 1 u 2 kif ukoll propjetajiet UCAs:

  - Eżenzjoni tal-boll fuq id-dokumenti f'każ ta' trasferiment bejn eredi, sal-31 ta' Diċembru 2013, biex ikun faċilitat il-konsolidament tal-*ownership* tal-proprjeta;
  - Skema għal persuni privati li jixtiequ jirrestawraw il-proprjeta' tagħhom fejn se tingħata rifużjoni ta' 20% fuq l-ispejjeż ta' restawr ta' post sa massimu ta' €5,000.

- **Inċentiv** għal persuni jew kumpaniji li **jinvestu fir-restawr**:
  - Final witholding tax ta' 10% fuq dħul minn kera ta' proprjeta' għal skop residenzjali u 15% għal skop kummerċjali;
  - Fil-każ ta' bejgħ, *final witholding tax* ta' 10% ħlas ta' 30% taxxa fuq il-qligħ flok 35% .

- **Appoġġ lil intrapriżi biex jirrestawraw** proprjeta' għal skop kummerċjali tal-kumpanija, **20% tax credit** fuq in-nefqa li tikkwalifika . Din titla' għal 30% fil-każ ta' proprjetajiet skedati Grade 1 u 2.

Programm estensiv t'investiment fl-ambjent ta' pajjiżna

Investiment fl-infrastruttura marittima

- Investiment ta' **€27.3 miljun** fi proġetti fl-infrastruttura marittima:
  - Jerġa' jinbena l-lift mix-Xatt ta' Lascaris sal-Barrakka ta' Fuq;
  - Tkomplija tax-xogħol ta' tiswija fuq il-breakwater ta' Marsaxlokk u tax-xogħol ta' tħejjija fuq id-Deep Water Quay tal-Port il-Kbir.

- Ikompli x-xogħol fuq it-**terminal tal-passiġġieri fiċ-Ċirkewwa**, filwaqt li qed isiru l-pedamenti għat-torq interni ta' madwar it-terminal, b'investiment totali ta' **€12 miljun**.

Għawdex

Proġetti

- Allokazzjoni ta' **€4 miljun** biex inkomplu nimplimentaw il-proġetti marbuta mal-**Viżjoni Eko-Għawdex**. Dawn jinkludu proġetti ta' restawr ekoloġiku, immaniġġjar tal-ilma u l-iskart u proġetti marbuta mal-enerġija li tiġġedded.

- Għawdex se jibqa' jkollu allokazzjoni finanzjarja ta' **€500,000** għal **promozzjoni distinta** tiegħu mal-pubbliku ġenerali u fi **swieq speċifiċi** bħal tal-*cruise liners* u tad-*diving*.

- Se **nsostnu** l-programmi li jgħinu lill-**Għawdxin isibu impjieg**, bħall-Employment Aid, Training Aid u MicroInvest.

- Tiżdied għal **€700,000** l-*allowance* għal **studenti Għawdxin jistudjaw f'Malta**. Din se tinġieb fl-istess livell, irrispettivament jekk hux student li jattendi l-Università, l-MCAST jew l-ITS.

- Aktar **investiment fl-edukazzjoni**, bil-bini ta' language lab fl-Iskola Ninu Cremona. Vot ta' **€320,000 għall-iskejjel Għawdxin**.

Għawdex

Proġetti

- **Manutenzjoni** ta' toroq f'diversi nħawi u jibdew l-**estensjonijiet** fit-Toroq ta' Pinu u tax-Xlendi b'investiment ta' **€1.5 miljun**.

- **Ikomplu l-istudji** dwar il-possibilità ta' **mina bejn Għawdex u Malta** li għandhom iwasslu biex sa' l-aħħar tat-2012 ikollna stampa ċara tal-possibilitajiet li jistgħu jiġu kkunsidrati.

Edukazzjoni

Edukazzjoni obbligatorja

- **Żieda** fl-allokazzjoni għas-settur tal-edukazzjoni għal **€23 miljun**.

- Ikompli l-**bini tal-iskola sekondarja** tal-Bniet fil-**Ħandaq**. L-istudenti mistenna jidħlu fiha fis-sena skolastika li jmiss.

- Wara li jinħarġu l-permessi, jibda l-bini ta' **skola sekondarja** ġdida f'Ħal-Kirkop u **faċilitajiet sportivi** f'Santa Venera, b'investiment ta' **€9 miljun**.

- Ikomplu proġetti ta' **tisbiħ u manutenzjoni** fuq **skejjel eżistenti** bħall-Primarja ta' Wied il-Għajn, Sekondarja Bniet fil-Mosta u tas-Subien fin-Naxxar.

- Allokazzjoni ta' **€45.2 miljun** biex jitmexxew l-**Iskejjel tal-Knisja** u titkompla r-riforma edukattiv.

Edukazzjoni

Skejjel indipendenti

- **Żieda tal-għajnuna** lill-ġenituri li jibgħatu t-tfal fi skola privata b'**estensjoni tat-*tax credit* tal-ġenituri** , li se tiswa €600,000. Din l-għajnuna se titla':
  - Minn €1,200 sa €1,300 fil-livell ta' *daycare*, *reception* u *kindergarten*;
  - Minn €1,200 sa €1,600 fil-livell ta' primarja;
  - Minn €1,600 sa €2,300 fil-livell ta' sekondarja
- **Għajnuna akbar lill-iskejjel indipendenti** bil-fond għal dawk li għadhom bżonn learning support assistant jitla għal **€400,000**.
- Twaqqif ta' **fond ta' €1 miljun** bl-għan li nassiguraw is-sostenibbilta' ta' l-**iskejjel indipendenti,** skont il-livell u l-ammont ta' studenti (kinder garten €95, primarja €145 u sekondarja €170) u japplika għal:
  - Programmi relati ma' kura speċjali tal-istudenti;
  - Investiment fis-software u liċenzji tal-IT;
  - Titjib fil-faċilitajiet tax-xjenza u tal-isport;
  - Fl-iżvilupp profesjsonali tal-għalliema.

Edukazzjoni

Edukazzjoni avvanzata u ogħla

- Aktar studenti jgawdu minn **boroż ta' studju** li jammontaw għal **€900,000**.
- Ikompli l-bini tal-fakulta' ġdida tal-**ICT** u l-faċilitajiet ta' **Health Biotechnology** b'investiment ta' **€7.2 miljun**.
- Qed jiġi eżaminat il-possibilta' li l-**Universita' l-Qadima** tiġi trasformata f'Campus ieħor bħala **ċentru kulturali** u International Graduate School.
- **Investiment** ta' **€58.2 miljun** fl-Universita' u l-Junior College
- Żieda fl-**allokazzjoni tal-MCAST** għal **€15.4 miljun** biex tkompli ttejjeb il-kwalita' ta' taħriġ vokazzjonali permezz ta' aktar korsijiet.
- Ikompli l-bini tal-**Campus ġdid tal-MCAST** f'Kordin, b'investiment ta' **€120 miljun**.
- Proġett ta' **integrazzjoni tal-e-learning** ma' lezzjonijiet tradizzjonali u sezzjonijiet pratttiċi filwaqt li jagħti taħriġ f'ħiliet bażiċi, b'investiment ta' **€1.5 miljun**.

Edukazzjoni

Żgħażagħ u sport

- Għajnuna finanzjarja għat-tagħlim tal-mużika liż-żgħażagħ fil-**każini tal-baned**, b'allokazzjoni ta' **€100,000**.
- Titkompla l-Iskema **Turiżmu Sportiv**, b'allokazzjoni ta' **€350,000** bl-għan li nibnu fuq din is-sena fejn hu mistenni li jkunu qattgħu f'Malta madwar 70,000 lejl b'din l-Iskema.
- Ftuħ ta' **Kumpless Sportiv** ġdid f'**Ħal-Kirkop** li se jitgawda min mijiet ta' tfal, studenti u atleti lokali.
- Twaqqif ta' **skola sekondarja speċjalizzata fl-isport**. Filwaqt li l-istudenti jingħataw taħriġ akkademiku jingħataw ukoll taħriġ fid-dixxiplina sportiva. Allokazzjoni ta' **€100,000** biex jibda dan il-proġett.
- Dħul ta' skema ta' **rifużjoni ta' 15.25%** fuq xiri ta' **apparat ta' *fitness*** għall-użu fir-residenzi privati.
- Vot ta' **€120,000** għal ***scholarships* fil-qasam sportiv**.
- Assistenza għall-iżvilupp ta' **track adegwata għall-motorsports**.

Il-familja u l-qasam soċjali

Protezzjoni soċjali

- Investiment ta' **€1,020 miljun** fil-qasam soċjali, b'allokazzjoni ta' **€750.4 miljun** għal benefiċċji soċjali.
- Żieda fir-rata minima taċ-***Children's Allowance*** minn €250 għal €350 għal kull tifel u tifla, b'**investiment €2.8 miljun** għal 18,000 tifel u tifla.
- Tneħħija ta' **liċenza tat-televiżjoni**.
- **112,000 benefiċjarju** li jirċievu xi għajnuniet fosthom dik supplimentari, il-**benefiċċju ta-enerġija u l-karta r-roża** qed jiżdiedilhom il-benefiċċju bl-ammont tal-COLA.
- Tissokta l-ħidma tad-**Dipartiment għall-Frodi u Investigazzjoni dwar Benefiċċji**, li mit-twaqqif tiegħu sab aktar minn 4340 każ ta' abbuż li **ffranka lill-pajjiżna €21.2 miljun**, li issa jistgħu jiġu investiti fuq min għandu bżonn.

Il-familja u l-qasam soċjali

Protezzjoni soċjali

- Jiżdied il-**Vot għall-Fond tal-Volontarjat**, b'rikonoxximent għal ħidma dedikata ta' diversi għaqdiet involuti fil-komunitajiet tagħna.

- Romol li baqgħu ntitolati għar-rata fissa ta' **pensjoni tar-romol**, jibqgħu igawdu minn din il-pensjoni **anke wara 5 snin li jerġgħu jiżżewġu**.

Il-familja u l-qasam soċjali

Il-qasam tal-persuni b'diżabilità

- Persuni b'diżabilita' li jirċievu **pensjoni tad-diżabilità severa** se jkunu jistgħu jaħdmu u jaqilgħu sal-paga minima bla **ma jitilfu xejn** mill-pensjoni tagħhom.
- **Persuna b'diżabilita' severa** li tiżżewweġ **ma titlifx il-pensjoni** minħabba d-dħul tal-mara jew tar-raġel (dan l-inċentiv bħalissa jgħodd għall-ewwel ħames snin biss).
- Allokazzjoni lill-**Aġenzija SAPPORT** biex tiftaħ **servizz ġdid f'Pembroke**, fejn persuni b'diżabilita' jingħataw taħriġ u esperjenzi ta' xogħol.
- Tkompli l-**għajnuna għal djar residenzjali** bħal Dar Pirotta, Dar il-Wens u Dar l-Arka
- Vot ta' **€400,000** biex ngħinu lill-persuni b'diżabilita' severa jkollhom is-**sapport bżonnjuż** biex ma jiġux istituzzjonalizzati.

Il-familja u l-qasam soċjali

Il-qasam tad-djar

- Insostnu l-**għajnuniet** għal persuni li jixtru **l-ewwel dar** tagħhom, kif ukoll għall-bini, irranġar u tkomplija tal-ewwel resididenza.

- L-Awtorita' tad-Djar tagħti **sussidju fuq il-kera** lil min jikri mill-privat u għandha skemi mmirati għall-ewwel xerrejja. L-Awtorita' tindirizza wkoll id-domanda ta' dawk li għandhom bżonn post alternattiv bil-kera mingħand il-Gvern.

- Sidien ta' djar jistgħu jirreġistraw mal-Awtorita' tad-Djar propjetajiet li jkunu jistgħu jiġu mikrija għal **skopijiet soċjali**. Il-kirjiet reġistrati taħt din l-iskema jibbenefikaw minn **rata preferenzjali ta' 10%**.

- **Skema Sid ta' Darek**: id-Dipartiment tal-Artijiet jikkapitalizza l-kera ta' akkwist ("acquisition rent") li ilha titħallas, għal dawn l-aħħar għexieren ta' snin, ta' madwar 2,800 residenza fil-Belt u fil-Kottonera li kellhom d-dar tagħhom esproprjata fis-snin ħamsin. 2,800 familja tista' ssir sid ta' darha.

L-aħjar servizz tas-saħħa għal kullħadd

Is-saħħa

- Aktar **servizzi tas-saħħa** jibqgħu jingħataw lill-familji Maltin, **mingħajr ħlas**. Biex ilaħħaq mat-talba, speċjalment f'operazzjonijiet bħal tal-kataretti u l-PET Scans, il-Gvern qed juża sptarijiet privati, u b'hekk jitnaqqsu l-waiting lists.
- Jitkompla x-xogħol fuq ic-**Ċentru tal-Onkoloġija** b'investiment ta' **€59.6 miljun**.
- **Colorectal Screening** li tibni fuq is-suċċess tal-programm tal-Breast Screening.
- Tisħiħ u espansjoni tal-**Ispiżerija tal-Għażla Tiegħek**.
- Ikompli x-**xogħol ta' modernizzar** ta' numru ta' **ċentri tas-saħħa** madwar Malta u Għawdex.

L-aħjar servizz tas-saħħa għal kullħadd

Saħħa mentali

- **Estensjoni tal-kura fil-komunita**’ b’*day care centre* ieħor fil-Gżira. Hemm il-ħsieb li dan is-servizz jiġi estiħ fil-Mosta, fir-Rabat u Birkirkara.
- Ikomplu jiġu **allokati numru ta’ flats** għal skema ta’ ***supportive housing***. Fi flats bħal dawn joqgħodu numru ta’ pazjenti li jistgħu joħorġu mill-Isptar Monte Carmeli u m’għandhomx fejn joqgħodu.
- **Insaħħu** s-servizz tal-***Crisis Intervention Team***, li jintervjeni f’każijiet ta’ problemi marbuta mas-saħħa mentali.
- **Servizz ġdid** immirat għal **adoloxxenti** bi problemi ta’ saħħa mentali.

L-aħjar servizz tas-saħħa għal kullħadd

Anzjani

- **Għotja ġdida** ta' **€300 fis-sena** lill-anzjani li għandhom 'il fuq minn 80 sena u li jgħixu fi djarhom b'mod indipendenti. Din l-għotja ser tiswa €3.5 miljun u minnha ser igawdu 12,000 anzjan.

- Terġa' tingħata **żieda sħiħa** tal-**għoli tal-ħajja** lill-pensjonanti.

- Dawn l-anzjani se jirċievu aktar minn **€10 fil-ġimgħa aktar**, b'din l-inizjattiva u ż-żieda sħiħa tal-għoli tal-ħajja.

- **Ħelsien mit-taxxa** għall-familjari ta' anzjani li jgħixu fid-djar tal-anzjani privati. L-eżenjoni mit-taxxa għal dan il-għan se nziduha b' €500 fis-sena għal **€2,500 fis-sena**. Din il-miżura se tapplika wkoll meta l-ispiża jagħmluha l-anzjani nfushom

- Inkomplu nindirizzaw l-anomalija li teżisti fil-**pensjonijiet tas-servizz**, fejn se **jitnaqqsu €200** oħra għal din is-sena, bi spiża ta' €1 miljun.

Anzjani

- **Titneħħa l-VAT** fuq servizzi ta' ***private nursing*** u ***home help*** offruti mis-settur privat lil anzjani.
- Ikompli x-xogħol biex l-**Isptar Zammit Clapp** jinbidel f'***nursing home*** għal 112-il resident, b'investiment ta' €1.7 miljun.
- **Xogħol ta' tisbiħ** fi swali oħra tar-**Residenza San Vincenz de Paule**.
- Ġiet identifikata art f'**Birkirkara** biex tinbena **dar tal-anzjani** ġdida.
- Ftuħ ta' 2 **ċentri ġodda ta' Matul il-Jum**.

L-aħjar servizz tas-saħħa għal kullħadd

Il-kura tad-dimenzja

- Blokk ġdid f'**San Vinċenz de Paule** bi swali *dementia-friendly*.
- Strateġija Nazzjonali dwar id-Dimenzja.
- **Taħriġ għal ħaddiema** u carers li jaħdmu f'dan il-qasam.
- Day Respite għall-pazjenti mill-komunita' li jbatu mid-dimenzja.
- Servizz mill-memory clinic tal-Karen Grech.
- Helpline għall-pubbliku.